

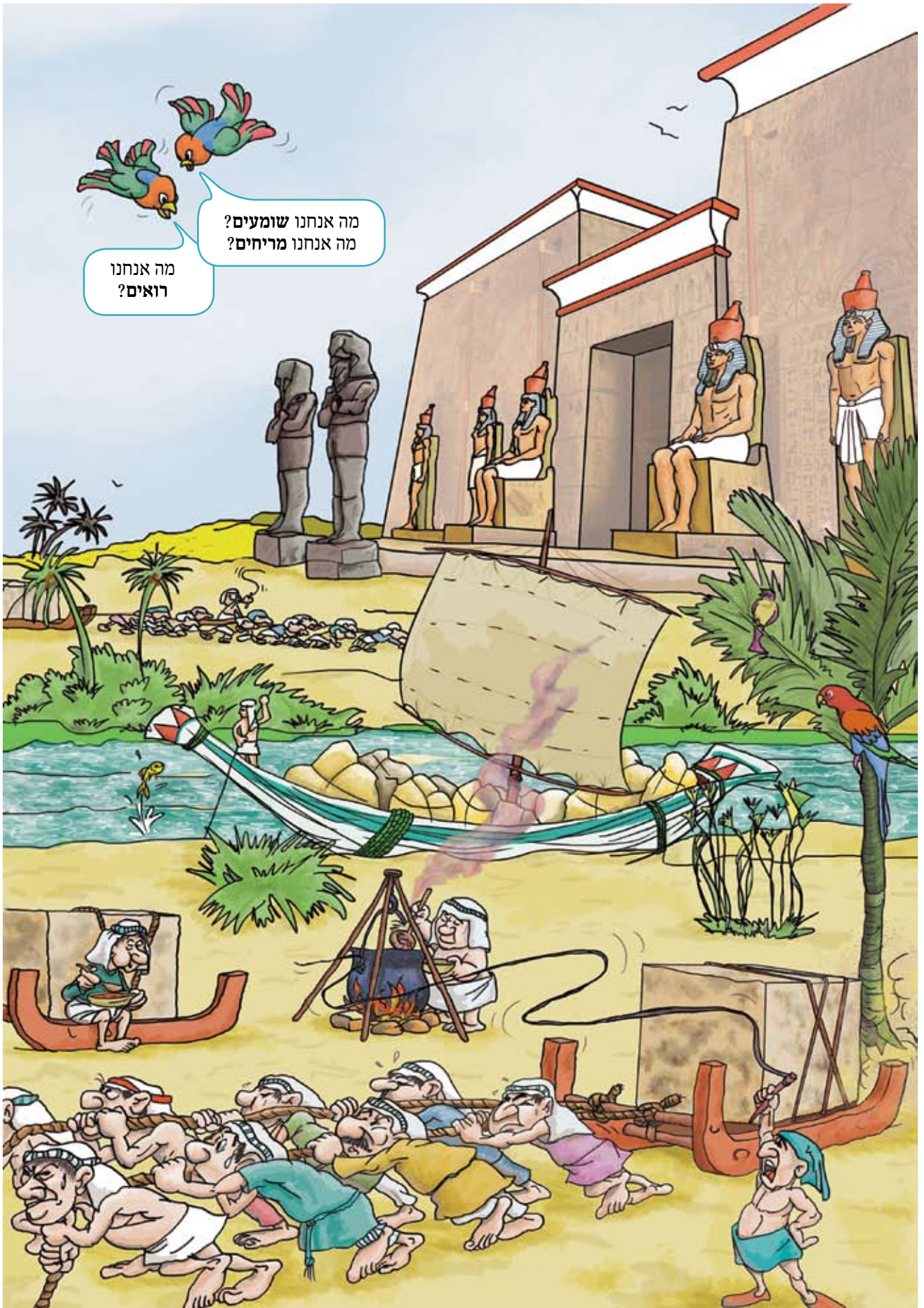
הכל בסדר

ג4	ג3	ג2	ג1	ב6	ב4	ב1	א4	א1
ח3	ח2	ז5	ז3	ז1	ה1	ד3	ג6	ג5
ל1	כ1	י2	י1	ט6	ט5	ט4	ט3	ט2
ס5	ס4	ס3	ס2	ס1	ל6	ל4	ל3	ל2
ר4	ר3	ק1	צ3	ע5	ע4	ע3	ע2	ס6

1. דמורליזציה של האויב.
2. מלחמת חירות בלי להתפשר על ערכים ועל גאווה לאומית.
3. שמירה על עצמאותה הכלכלית של המדינה בתקופת מלחמה.
4. ענישה בלתי מתפשרת של האויב.
5. שוויון חומרי וחברתי בעם.
6. קביעת מוסד לאומי מרכזי להתפתחות רוחנית.
7. הבטחת הנהגה לאומית בלי משוא פנים, אפליה או שוחד.
8. פיתוח ארץ מולדת ייחודית ויפה עבור העם.
9. הישגים גבוהים בחקלאות ורוחניות.
10. זהירות לא ליפול במלכודות האויב.
11. הכחדת ההנהגה הצבאית והפוליטית של האויב.
12. השמדת היכולת הצבאית של האויב.
13. הבטחה של פיצויים מלאים עבור נזק שנגרם ממלחמה.
14. ערעור כוחות עוינים והבטחת ביטחון לאומי ועצמאות.
15. העצמה של הנחישות הרוחנית דרך אחדות לאומית והרמוניה.

חידון המברק

12
ABC

לתוכן העניינים

חידון המברק

1ב
ABC

לכל השכנים, תודה רבה
על מתנות הפרידה! טוב
מאחר מאשר לעולם לא!

בתאריך ה' בסיוון נקבע תור
לקלינאית תקשורת כדי לוודא
שהוא יוכל להקריא מהלוחות.

לתוכן העניינים

חידון המברק

אין מקום בדרכון לכל שבע
השמות שלך!

קפיצת הראש שלך הייתה
מרשימה, אבל את שאר הדרך
עדיך שונעשה על קרקע יבשה.

לתוכן העניינים

חידון המברק

נמצא: תינוק בתיבה.

דרושה: מינקת.

"צבע אדום" על מזוזות הבית

זיכו אתכם בהגונה מכביעה.

לתוכן העניינים

חידון המברק

15
ABC

מזל טוב לרגל התפקיד החדש
כמצביא במלחמה נגד עמלק!

דרושים: עצמות וסיך עברי
לשם העברה לכונן.

לתוכן העניינים

חידון המברק

12
ABC

1.

ערבבו 2 כוסות קמח מצה, 100 גרם זנגביל ו־3 ביצים. הניחו את הבצק בצד עד שהוא מתייבש. חממו בסיר 200 גרם דבש ו־300 גרם סוכר, ערבבו עד שהנוזל הופך לאדמדמם. ערבבו את תערובת הדבש לתוך תערובת קמח המצה והחזירו לכיריים. המשיכו לערבב עד שהתערובת נהיית סמיכה. גלגלו ופרסו לפרוסות.

2.

ערבבו פירה תפוחי אדמה עם גבינה מגורדת וביצים טרופות היטב עד שהעיסה דביקה. הטילו כף גדושה של התערובת לתוך שמן חם וטגנו עד להשחמה. הגישו עם סירופ העשוי מסוכר ומים.

3.

טרפו כמות של שתי ביצים לכל מצה אחת. טבלו מצה בחלב לתוך הביצה. טגנו בחמאה או שמן זית עד שהמצה מושחמת קלות משני צדדיה. העבירו לצלחת והזליפו על המצה תערובת של סוכר, קינמון וקליפת לימון מגורדת.

4.

חתכו והניחו בתבנית 2 בטטות גדולות ו־4 גזרים. הוסיפו חצי כוס משמשים יבשים, חצי כוס שזיפים יבשים, מיץ תפוזים ודבש. חממו את התנור ל־ 185°C . ערבבו את הכל, והזליפו דבש על התערובת לפי הטעם. מזגו מספיק מיץ תפוזים כדי לכסות את תחתית התבנית. כסו את התבנית היטב ואפו במשך שעה וחצי.

5.

בליל הסדר בבית ספרדי מוגשות לפעמים "ביצים חומות", המבושלות בתנור על אש קטנה, שעליה ניתן להמשיך ולחמם את האוכל כל הלילה. את הביצים מבשלים במשך עשרים וארבע שעות. יהודים ממוצא יווני קוראים לביצים "ביצי סלוניקי" או "ביצים יהודיות". יהודי איטליה קוראים לביצים "ביצים תורכיות".

איזה לחם אוכלים בפסח?

איזה נס קרה בים בצאת בני ישראל ממצרים?

באיזה חודש הייתה יציאת מצרים?

מה שמו של האורח המיוחד שאנחנו מצפים לו בליל הסדר?

איך קוראים לערים שבנו בני ישראל במצרים?

כיצד נקרא הנילוס בלשון התורה?

מהו הספר השלישי בתורה?

נ

מ

ו

ק

י

פ

א

אתם עכשיו עבדים במצרים.

בחרו דמות אחת ותארו מה קרה לה על פי הקטגוריות המתוארות בטבלה.

דמות:	ילד בן 12	נערה בת 16	אישה בת 36	גבר בן 40	סבא בן 60
תיאור פיסי:	בריא	חזקה	שרירית	כחוש	תשוש
עבודה:	עובד גינה	עובדת בניין	כובסת	מנפנף לקירור האדון	בשדות
תנאי עבודה:	בשמש היוקדת	יבשים	רטובים	בוצי	טיפוס ופיגומים
מעביד:	רגזן ואלים	קר מזג	מזלזל	אוחז תמיד בשוט	תמיד מלווה על ידי כלב חם מזג
עבירה:	אין	איחרה לעבודה	פגיעה בכלים	תלונה לגבי העבודה	סירוב פקודה
עונש:	עשרים מלקות	הוכרחה לעבוד כל הלילה	הותקפה על ידי הכלב של האדון	נקשר לעמוד	נשלח לעבודה מרוחקת

לאחר שהמשתתפים יצרו סיפור משלהם (דמות, מצב פיזי, תנאי עבודה, עונש וכו'), הם יתבקשו לענות על השאלות הבאות:

« מהו הסיפור שלכם? מה קרה?

« כיצד אתם מרגישים עכשיו, אחרי שיצאתם ממצרים?

נחזור עכשיו להווה.

« למה אתם משועבדים היום? מה אתם מרגישים שאתם חייבים לעשות?

« האם אתם שואפים לשחרר את עצמכם מן העול? אם כן, כיצד?

« האם אתם מכירים מקרה של שיעבוד בארצכם היום?

ריצוי הבן הרשע והבנת נקודת המבט שלו

ב"רז

- « אינו יודע מה ההבדל בין ראש השנה ליום הכיפורים.
- « מספר בדיחות אנטישמיות.
- « תומך במאבקים חברתיים ואחרים, כל עוד אין להם כל קשר ליהדות.
- « שמאלני, פרו־פלסטינאי, מעולם לא ביקר בשטחים.

ב"רו

- « בן להורים מתבוללים שמזלזלים בתרבות היהודית.
- « מעריץ את התרבות האתנית האמידה ומכור לאפנות האחרונות.
- « כל דבר יהודי וישראלי משעמם או מעצבן אותו.
- « מזלזל בחתונות עם אופי יהודי, בחגיגות בר מצווה, בהלוויות ובליל הסדר.

ב"רד

- « לא מכירה היטב סוגיות ביהדות, אבל אוהבת להתבטא בחריפות בנושא.
- « כל דבר יהודי נחשב אצלה מביך.
- « יש לה הערכה נסתרת לחרדים הקיצוניים.
- « מתייחסת ליהדות בבוז וכל חבריה מרוחקים מן המסורת.

ב"רז

- « אוהבת בודהיזם, יוגה וספורט.
- « חושבת שברית המילה הוא מנהג אכזרי, אבל מאמינה בניתוחים פלסטיים.
- « שונאת היסטוריה של עם ישראל ומנהגי ישראל ולא מזדהה עם מדינת ישראל.
- « לעולם לא תפנה לרב בשאלה, אבל כן מטופלת אצל פסיכולוגים ומאמנים.
- « מכורה לחדשנות ולאפנה, ותצטרף בשמחה לתנועות חדשות ובלתי שגרתיות.

ריצוי הבן הרשע והבנת נקודת המבט שלו

2ג
AB

השאלות

*מה אתה זוכר מבר המצווה שלך, ואם לא חגגת בר מצווה – מה חשבת על העובדה שלא הייתה לך חגיגה?

*מה אתה חושב על ליל הסדר? מדוע באת הערב?

*מה היית מעדיף לעשות הערב?

*האם אתה מרגיש אי נוחות כאשר אתה בסביבת יהודים שומרי מסורת? אם כן, מדוע?

*מה מפריע לך בליל הסדר?

*מה לדעתך נתן ליהודים קיום וחוסן במשך דורות רבים כל כך?

*האם יש ערך בחגיגת העובדה שעם משועבד יצא לחופשי?

*למה לדעתך יש יהודים שמעירים הערות נבזיות כלפי יהודים אחרים?

*למה לדעתך קיום ליל הסדר הוא אחד המנהגים הנפוצים ביותר ביהדות?

צפי הצפרדע מעיד

(צפי הצפרדע מתנועע בתוך הכיס, ומתחיל לרעוד מפחד)

צפי: סגרו את החלונות! סגרו את הדלתות! היזהרו ממשה ושימרו על השקט!
קוראים לי צפי, ולי יש סוד גדול ומרגש! רוצים לשמוע?
אם אתם בטוחים שאתם יודעים לשמור סוד במשך דורות רבים... ששש, מישהו מגיע! בבקשה, אל תספרו לאיש שאני כאן!
אוי זה היה קרוב, אבל אני חושב שהסכנה עברה. אז תנו לי להסביר.
אני, צפי הצפרדע, חייתי בתקופת יציאת מצרים! כן כן! אתם רוצים לדעת כיצד שרדתי?

הייתי בביצה ליד הנילוס בדרכי לבקר את החבר שלי, יענקל'ה דג הזהב, שחי באקווריום גדול בארמון המלכות. קפצתי לתוך האקווריום כדי לדבר עם יענקלה, ופתאום! בלגן! צפרדעים מופיעות בכל מקום! ראיתי מיד שאלה לא ידידי, הצפרדעים מהנילוס. הצפרדעים האלו הופיעו פתאום בצורה מפתיעה!
התחלתי לשחות בפאניקה, עד שהבנתי שהסיכויים שלי לחזור לביצה השקטה שלי לא טובים בכלל.

(הבובה של הסבא מופיעה פתאום ומתחילה להלך לה)

פתאום הופיעה לידי במקרה סבא־רבה־רבה־רבה. אני, צפי, קראתי לו:
"הצילו! הצילו! סבא־רבה־רבה־רבה־רבה!"

(סבא נעצר פתאום וקופא במקום)

סבא: צפי, משה התפלל לה' וביקש שיהרוג את הצפרדעים המוזרות! הן ימותו ברחוב ובכל מקום וירקבו!

צפי: סבא, מה לעשות? אני הולך למות!

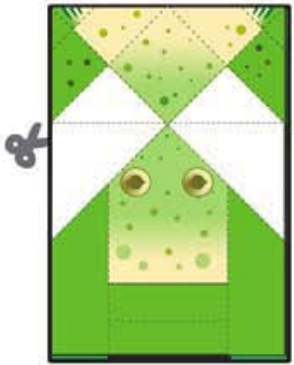
סבא: צפי, אל תילחץ! תן לי לחשוב!

צפי: תעזור לי, בבקשה! אני יודע שתהיה בסכנה אם משה יתפוס אותך, אבל אתה מוכרח לעזור לי! סבא, יש לי רעיון. בוא נעשה עסקה, הצעה שממש לא תוכל לסרב לה: אני מבטיח להופיע בכל שנה מעכשיו ועד ביאת המשיח בליל הסדר של הצאצאים של היוצאים ממצרים. חוץ מהם, איש לעולם לא ידע מה באמת קרה!

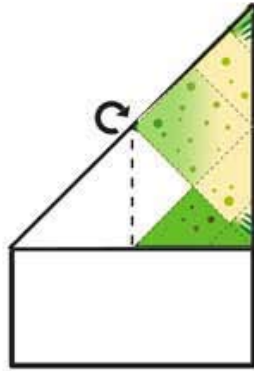

צפי הצפרדע מעיד

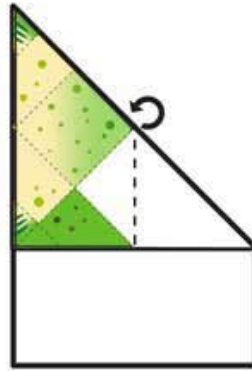
1

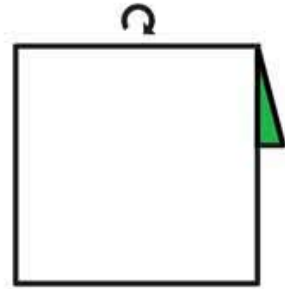
2

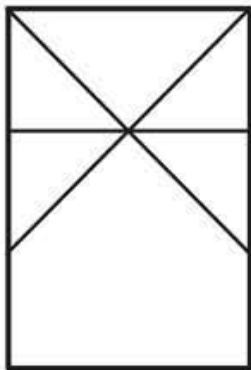
3

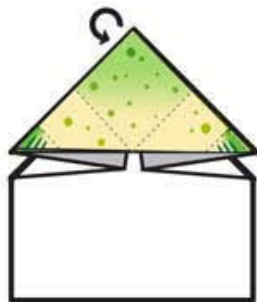
4

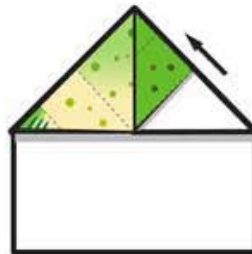
5

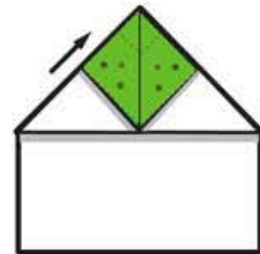
6

7

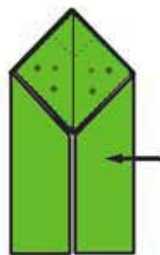
8

9

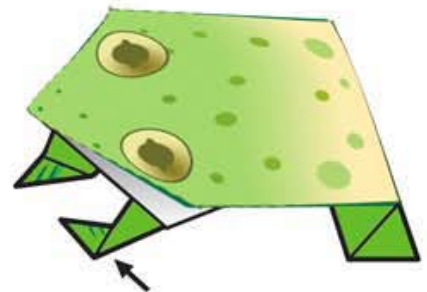
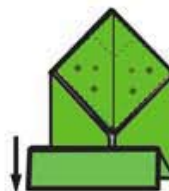
10

11

12

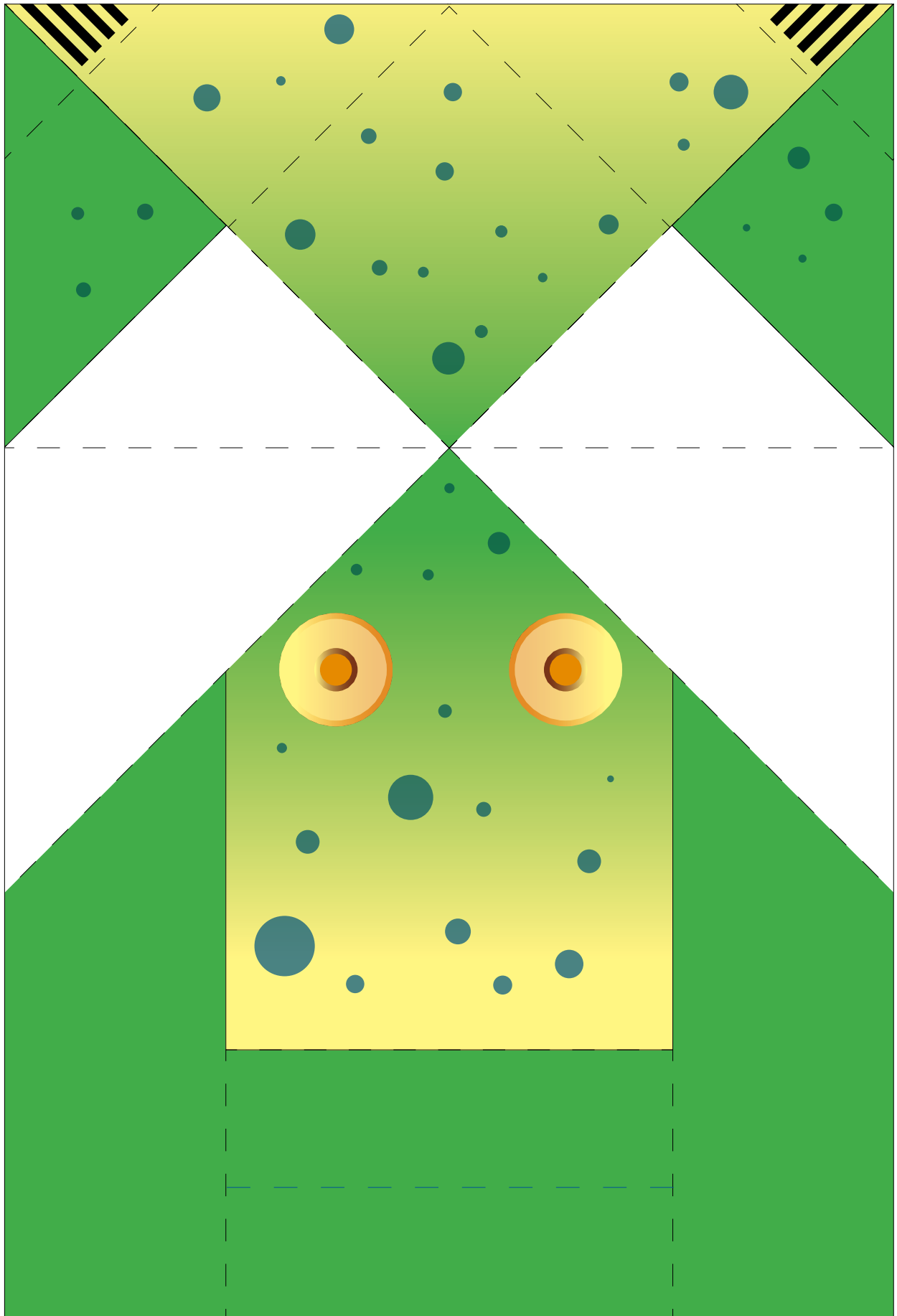

צפי הצפרדע מעיד

ג3

C

זר דופק בדלת

המנחה: יהודי קווקז מוטרדים בשל שמועות שאנטישמים ינסו לפרוץ לבתי יהודים ולזרוע הרס. דברים דומים התרחשו במקומות אחרים. אסור לפתוח את הדלת לאיש! יכול להיות שזהו תכסיס של הפורעים! אבל מצד שני... מה אם זה יהודי שצריך את עזרתנו? נפתח את הדלת בזהירות וננסה לברר את הזהות האמתית של הזר, ולראות אם הוא אויב או חבר בצרה.

משתתף 1: מי אתה? מה אתה רוצה?

זר: אני יהודי שמחפש מקלט! תנו לי להצטרף לסדר שלכם!

משתתף 2: איך נאמין לך שאתה יהודי?

זר: אני לובש ציצית (או שרשרת של מגן דוד) ומאמין בתורה הקדושה!

משתתף 2: אין זה מוכיח דבר. הבא לנו עוד הוכחות.

זר: לכל הגברים במשפחה שלנו יש ברית מילה!

(הזר מתחיל לאבד את קור רוחו ודופק חזק על הדלת, אבל המשתתפים ממשיכים לתשאל אותו.)

משתתף 3: אם אתה באמת יהודי, למה הגעת מאוחר כל כך, אחרי שליל

הסדר כבר התחיל? כיהודי האם אינך יודע מתי מתחיל החג?

(הזר מתחיל להסביר את מצבו באופן מסודר.)

הזר: רק עכשיו הגעתי מעיר הקודש ירושלים. עברתי מסע ארוך ומסוכן.

האנטישמים ניסו לעצור אותי. בכל דרך שבה הלכתי הם ארבו לי, ולא

הצלחתי להגיע מהר יותר.

המשתתפים ישאלו כל שאלה שירצו לאישור יהדותו של הזר, והזר יענה כמיטב יכולתו. אחרי שתיים-שלוש דקות המנחה יבקש מהמשתתפים לפתוח את הדלת עבור הזר, והזר יכנס לחדר. כעת הטון של המשתתפים ישתנה והם יקבלו את הזר לביתם בשמחה.

המנחה: ברוך הבא! ספר לנו חדשות מעיר הקודש ירושלים!

משתתף 4: מה קורה בארץ הצבי?

משתתף 5: יש לי משפחה בעיר הקודש צפת ובחברון, מה חדש שם?

משתתף 6: יש לך חדשות מהמשיח? האם אתה יודע מתי ניגאל?

המנחה: שיבוא משיח בן דוד במהרה, לשנה הבאה בירושלים!

הצגה: דילמת המצה של דודה רבקה

המספר: דודה רבקה הייתה מרוצה שסיימה לנקות את הבית לפסח זמן רב לפני החג, כדי שתוכל לעשות את הקניות לחג בנחת. עכשיו תוכל להשוות מחירים, לקרוא מודעות ולבחור את האוכל הטוב ביותר לכבוד החג. היא נכנסה למכולת מלאת התרגשות וביטחון. הדבר הראשון שרצתה לקנות היה, כמובן, מצות. להפתעתה מגוון המצות היה עצום, וכל מיני סוגים של מצות הוצעו במחירים אטרקטיביים: מצה שמורה לליל הסדר, מצת מכונה ליתר ימי החג ומצה עשירה עבור הדודה רבה, בגיל תשעים ושמונה, שלא יכולה ללעוס מצה רגילה.

כאשר דודה רבקה הגיעה למדפי המצות, היא שמעה קולות לא מוכרים, שלא נשמעו כמו הקולות הרגילים של המכולת. היא חשבה לרגע שהקול קורא לה: "פסססט... פסססט..." היא הסתובבה לאחור כדי לראות מי שם, כאשר לפתע לחש לה אחד הקולות באופן ברור ישירות מהמדף:

קול 1: דודה רבקה... אני קופסה של מצה שמורה עשויה עבודת יד, עם הכשר של החתם סופר. אין סיבה לחפש קופסה אחרת! ההכשר שלי הוא המחמיר ביותר שיש! המצות שלי אפיוות מחיטה שמורה משעת קצירה, וההשגחה נמשכת בכל שלב ושלב עד שהקמח מובא למאפייה בבני ברק. האופים המומחים שלנו טובלים במקווה לפני שהם ניגשים למלאכת אפיית המצות. אנחנו משתמשים אך ורק בכלים חדשים, והתנור מחומם בלולבים שנשמרו מחג הסוכות האחרון. דודה רבקה, אמנם אני קצת יקר, אבל אין מצות כשרות יותר מהמצות שאני מציע. הטעם העדין מסייע לאכילת כמות של כזית בקלות יחסית...

קול 2: פסססט... דודה רבקה, אני שתקתי עד עכשיו, אבל אני כבר לא יכולה לשתוק. אוי סליחה, לא הצגתי את עצמי... אני קופסה של מצה שמורה שעשויה במכונה. אני כאן, מדף אחד למטה! את רואה אותי? יש עלי תמונה של בחור ישיבה. אני מבטיחה לך, דודה, שהשנה המשפחה שלך תודה לך שקנית את מצות המכונה המפורסמות שלנו. מצות המכונה הופכות לפופולאריות גם בעולם הישיבות וגם אצל בעלי הבתים, מכיוון שאין אדם שיכול להבטיח כשרות מושלמת של התנור והכלים. רק מכונה יכולה לדייק כמו שצריך. התנור שלנו מכבה את עצמו בדיוק אחרי שמונה עשרה דקות של אפייה. כל מצה נאפית בדיוק באותה מידה. אין כאן מה להסס! המחיר מצוין והכשרות היא של גדולי הדור, שלא היו מסכנים את שמם הטוב על מוצר שאינו עומד בכללי הכשרות המחמירים ביותר!

הצגה: דילמת המצה של דודה רבקה

קול 3: דודה! הסתכלי במדף העליון! אני יושבת כאן ומחייכת כשאני שומעת את הטיעונים המתוחכמים של המתחרים. אני, המצה העשירה, טעימה מבין המצות, מכיוון שהמרכיבים שלי כוללים מיצי פירות. המצות שלי עשויות מהחיטה המשובחת ביותר, ואני מורכבת משילוב מצוין של טעמים. כל המשתתפים בליל הסדר, כולל הזקנים והתינוקות, יכולים לאכול כזית מן המצות שלי ולצאת ידי חובת המצווה. בנוסף, המצה העשירה מתאימה לתפריט הכללי של הסדר: זוהי תוספת נהדרת לדג ממולא ולחזרת; החרוסת עם מצה עשירה היא באמת מאכל מיוחד במינו! המחיר שווה לכל נפש, בדיוק כמו שהמצה שווה לכל נפש!

דודה רבקה: לא ידעתי שהמבחר יהיה גדול כל כך, והבחירה קשה כל כך! כל כך הרבה שיקולים! מחיר, טעם, הלכה, צרכים מיוחדים של האורחים בסדר... אבל יש לי רעיון איך להחליט.

הנכד שלי, שהוא תלמיד ישיבה, רשם אותי לשירות בפלאפון שנקרא "קו חם לשאלות הלכתיות דחופות". אפילו רב השכונה שלנו, הרב מיכאל, מציע סיוע בקו החם!

(דודה רבקה מצלצלת לרב)

שלום הרב מיכאל, מה שלומך? יש לי שאלה. אני עומדת בסופר לפני מבחר גדול של מצות ופשוט לא יודעת אילו מצות לבחור: מצות יד שמורות יקרות, מצות מכונה שמורות במחיר טוב, או מצה עשירה טעימה במחיר זול. מה לעשות?

הרב מיכאל: בחירת מצה לפסח היא באמת משימה לא פשוטה! אני מציע שתלכי הביתה בלי לקנות מצות, ותדברי עם המשפחה בשבת הגדול על העניין. כל המבחר עדיין יהיה שם בשבוע הבא. תני למשפחה להחליט!

המספר: בשבת הגדול עלו שיקולים שונים סביב שולחן השבת. היה מעניין לגלות שהדילמה אינה חדשה: בעיות בנוגע לסוגים שונים של מצות הועלו כבר במאה ה-19, לאחר בניית המכונה הראשונה לאפיית מצות. השיקולים הבאים הועלו על ידי פוסקי הלכה:

« הרב שלמה קלוגר (1865) טען שמצת מכונה אינה נאפית "לשם מצוות מצה", ולכן לא יוצאים בה ידי חובה.

« שימוש במכונות הוא פגיעה קשה בהכנסתם של בעלי מלאכה יהודיים שבעבר אפו מצות ביד.

« איזה תהליך יבטיח ניקיון מוחלט בין מצה למצה?

« מצה עשירה אינה מהווה תחליף למצה רגילה. יש רבנים שאסרו לאכול מצה עשירה בכלל בפסח, אלא במקרה של אדם חולה או זקן שאין לו כל אפשרות לאכול מצה רגילה.

דודה רבקה: צריך להיות תלמיד חכם של ממש כדי לעשות קניות לפסח!

בחירת מצה לליל הסדר

הכשר	נוחות לכורך	טעם	מחיר	דרישות המשתתפים	מצה שמורה עבודת יד
+ השגחה בכל שלב - כשרות כללית	+ נוח - שביר	+ טעים ופריך - אכיל	+ נמוך - גבוה	+ צרכים בריאותיים מיוחדים - צרכים מיוחדים אינם נלקחים בחשבון	מצת שמורה עבודת מכונה
					מצה עשירה

רקע

פרקי התהלים שאומרים בהלל מדגישים את האחריות של בני האדם כלפי הארץ שניתנה להם: "הַשָּׁמַיִם – שָׁמַיִם לַה', וְהָאָרֶץ – נָתַן לְבְנֵי אָדָם" (תהלים קטו, טז). משפט נוסף שאומרים ב"נרצה" מתייחס לחידוש הטבע: "נהל נטעי כנה, פדויים לציון ברינה". דוגמה אחת של גילויי אחריות כלפי הטבע היא שיקום יערות בארץ ישראל. פרויקט זה מנוהל על ידי הקרן הקיימת לישראל.

שיקום יערות על ידי קק"ל

קרן קיימת לישראל (קק"ל) נוסדה בשנת 1901 במטרה לרכוש קרקעות בארץ ישראל בשם העם היהודי ובעבורו. בשנת 1904, לצד פעילותה בתחום רכישת הקרקעות, קק"ל יזמה נטיעת עצי זית על אדמות בן שמן וחולדה שזה עתה נרכשו. המחשבה מאחורי יוזמה זו הייתה לטעת עצים הנותנים פרי וכן מצטיינים בחיוניותם. פעילות זו מציינת למעשה את ראשית מפעל הייעור של קק"ל, מפעל הנמשך עד עצם היום הזה. במהלך כמעט מאה שנות פעילות, קק"ל נטעה למעלה ממאתיים עשרים ושלושה מיליון עצים על פני תשע מאות ועשרים אלף דונם. מטרות הנטיעה השתנו ומשתנות בהתאם לתקופה. בעבר נטיעת היערות באה לענות על צרכים מדיים כמו הגנה על שטחי קרקע נרחבים ושימור הקרקע. כיום ליערות תפקידים מגוונים נוספים כמו שיפור איכות הסביבה ("ריאות ירוקות"), סיפוק צרכי נופש ובילוי, הספקת עצה והשבחת מרעה. קק"ל היא הגוף היחיד בארץ המופקד על פעילות הייעור מתוקף אמנה שנחתמה בין קק"ל לבין מדינת ישראל.

בניין הארץ: שיקום יערות

קק"ל הינו מפעל הייעור הבלעדי של מדינת ישראל

הפעילות של קרן קיימת לישראל כוללת בין היתר:

1. נטיעת יערות

אופן הנטיעה של קק"ל מותאם לאזור בו הוא מתבצע. בשטח מדינת ישראל קיימים שני אזורי אקלים: אזור אקלים ים תיכוני ואזור אקלים צחיח למחצה. כל אזור אקלים משפיע על שיטת הנטיעה, על מיני העצים הנטועים בו ועל דרכי ניהול היער. התאמת היער לתנאים הסביבתיים מבטיחה את המשך קיומו לאורך זמן.

2. נטיעת עצים חדשים

כדי לתת מענה לצרכים שונים, קק"ל מבצעת מגוון סוגי נטיעות עצים: נטיעות נופיות, נטיעות לשמירה על קרקע הלאום, נטיעות לדחיקת גבול המדבר, נטיעות לשימור קרקע, נטיעות לייצוב חולות, נטיעות לייעור עירוני, נטיעות לשיקום צדי דרכים ולטיפוח נוף לאורך הכבישים, נטיעות בשטחי מרעה וגינון ביישובי ספר ובמחנות צה"ל.

3. אחזקת יערות קיימים

אחזקת יערות מתבטאת בטיפול ביער ובחורש. הטיפול כולל גיזום העצים כדי שניתן יהיה להיכנס ליער, ביצוע דילולים להתאמת מספר העצים על השטח לכושר הנשיאה שלו, שמירה על תקינות חניוני היער ואחזקה שוטפת של דרכי היער. לצורך תכנון הטיפול ביער, קק"ל מבצעת סקרים ומחקרים שונים כדי להבין את תהליכי צמחית היער, וכן לצורך הדברת מחלות ומזיקים.

4. הגנה על יערות

כדי להגן על היערות קק"ל מחזיקה מערך למניעת שריפות וכיבוי. מערך זה כולל מגדלי תצפית מאוישים, קבוצות כוננות ורכבי כיבוי. כמו כן, קק"ל אחראית להדברת עשבייה פראית, להדברת מזיקים ומחלות, ולמניעת כריתה לא חוקית. כל פעולות קק"ל בתחום הייעור נעשות מתוך מחויבות הארגון לתוכנית המתאר הארצית ליער ולייעור (תמ"א 22). תכנית זו אושרה על ידי ממשלת ישראל ב-1995 והיו שותפים בהכנתה קק"ל, מנהל מקרקעי ישראל, המשרד לאיכות הסביבה, משרד הפנים ועוד.

5. שיפור איכות חיים ואיכות הסביבה

פעילות בתחומים אלה כוללת פיתוח פארקים אזוריים, פיתוח חניוני נופש ביערות, הכשרת היערות לשימוש הקהל הרחב, פיתוח שיקום אתרים היסטוריים, פיתוח אתרי מעיינות ונחלים ואף עידוד יזמות עסקית ביערות.

מנהג תימן: איד אל פסחא

מא כּבֵר הַדָּה אֲלִילָה מִן גְּמִיעַ אֲלִיאֲלִי?

מה דְּבַר זאת הלילה (שונה) מכל הלילות?

כִּרְגוּ גְּדוּדָנָא וְאַבְאִינָא, מִן מִצְרַיִם בֵּית אֲלַעְבוּדִיָּה.

(התשובה: יצאו זקינינו ואבותינו ממצרים בית העבדים.)

מא כּאנו יפּעלוּ?

מה היו עושים?

כּאנו יכִלְטוּ אֲתָבֵן פִּלְבֵן, וְאַלְבֵן פִּתְבֵן.

היו מְעַרְבִים התבן בלבנים, והלבנים בתבן.

לְמִן?

למי?

לְפִרְעָה אֲלֶרְשַׁע אֲלֶגְמוֹר, אֲלֶדֶי רֵאסָה סֵאעַ אֲצִמְעוֹר, וּפְמֹה סֵאעַ מִנְק אֲתָנוֹר.

לפרעה הרשע הגמור, אשר ראשו כמו מפלצת, ופיו כמו עין התנור.

וְאוֹרֵד אֱלֹהֵי עַל־אֲלִמְצָרִיִּין

והביא ה' על המצרים

אֲלֵדִים. וְאַטְפְּאֲדַע. וְאַלְקִמְל. וְאַלְחוּשׁוּ. וְאַלְפִנָּא. וְאַלְגֵּרְב. וְאַלְבֵּרְד. וְאַלְגֵּרָאד. וְאַטְלָאם. וְמוֹת

אַלְאֲבִכָּאֵר.

הדם, והצפרדעים, והכינים, והפרעושים, והערוב, והדבר, והשחין, והברד, והארבה, והחושך, ומכת הבכורות.

חֲתָא עֲגוּזָא בְּגוּזָא, עֲלִיָּהָא אֲלֶף לַעֲנָה תְּגוּזָא, כֵּאֵן מְעֵאָהָא מְעֵבּוּד מִן עֲגִנָּה, פּוֹק אֲתָנוֹר מִרְכוּזָא.

ואפילו זקינה קמוטה, יחולו עליה אלף קללות, היה לה נעבד (אליל שעובדת לו) מבצק,

מועמד על גבי התנור,

דְּכָל אֲלֶפְלֶב אֲלֶמְעֵנוּזָא, אֲכָל אֲלֶמְעֵבּוּד אֲלֶמְרְכוּזָא.

נכנס הכלב השוטה, ואכל את הנעבד המועמד.

וְצִרְכַת תֵּלַךְ אֲלִילָה, וְכֵאֵן צִרְאֲךָ עֲטִים בְּמִצְרַיִם.

וצעקה באותו הלילה, והיתה צעקה גדולה במצרים.

לְקִיָּים מַה שְּׁנֵאָמַר, כִּי אֵין בֵּית אֲשֶׁר אֵין שֵׁם מַת.

לקיים מה שנאמר, כי אין בית אשר שם מת.

[וְחִמְלוּ אֲלַעֲגִינָה עֲלָא אֲכַתְּאֶפְהֵם, וְאַדְעוּ לְרִבְהֵם וְאַנְאֲבָהֵם.]

[ונשאו הבצק על כתיפיהם, והתפללו לאלהיהם ועָנָה אותם.]

וְגִרְקוּ אֶל מִצְרִיִּין פִּי בַחַר אֲלֶקְלָזָם, וְכִרְגוּ בְּנֵי אִסְרָאֵל מִן וְסִטְהָ.

וטבעו המצרים בים סוף, ויצאו בני ישראל מתוכו.

וְכִלְצָהֵם אֱלֹהֵי בֵיד שְׂדִידָה וְדִרְאֵעַ מִמְדוּדָה, וְאַחְפָּאֵם עֲטִימָה, וְאַיָּאת וּבְרָאֵהוּן, עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבִּינוּ עָלֵינוּ

הַשְּׁלוֹם.

והצילם ה' ביד חזקה וזרוע נטויה ושפטים גדולים ואותות ומופתים, על ידי משה רבינו עליו השלום.

וְהִדָּא אֲלֶגְוָאב.

וזאת התשובה [לשאלות "מה נשתנה"].

שיתוף, נתינה וחירות

קטע א

ההגדה פותחת בהזמנה מוזרה: "זהו לחם העוני שאכלו אבותינו בארץ מצרים. כל הרעב – יבוא ויאכל!" האם יפה להזמין אורח רק כדי שיטעם את טעם הסבל? יש כאן תובנה עמוקה באשר למושגים של עבדות וחירות. המצה מייצגת שני דברים הפוכים, מכיוון שהיא גם לחם עוני וגם האוכל שנאכל על ידי העברים לאחר שיצאו ממצרים.

קטע ב

פרימו לוי היה ניצול שואה. בספרו "הזהו אדם?" הוא מתאר את החוויות שלו באושוויץ. התקופה הקשה ביותר שחווה הייתה בינואר של 1945, כאשר הנאצים עזבו את המחנה מפני שחששו מהתקדמות של הצבא הרוסי לכיוונם. כל שבוי שיכול היה ללכת נלקח ל"צעדות המוות", ומי שנותר במחנה ההשמדה היה חולה וחלש מדי ללכת. במשך עשרה ימים החולים והחלשים הושארו לבדם עם שאריות זעומות של אוכל ומעט דלק. לוי מתאר כיצד הוא עמל להדליק אש כדי לחמם את האסירים האחרים, כאשר רבים מהם היו על סף המוות.

קטע ג

שלושה גברים שלא היו חלשים מדי כיסו חלון שבור ואטמו אותו מפני הקור הכבד. כשסיימו את מלאכתם והצליחו להדליק אש קטנה, הציע טוורובקי, בחור צעיר פולני-צרפתי שסבל מטיפוס, שכל אחד מהשלושה שעמלו להדליק את האש יקבל פרוסת לחם מאלה שלא יכלו לסייע להם. האחרים הסכימו והפרוסות הועברו למדליקי האש.

פרימו לוי פירש בספרו את משמעות האירוע. רק יום אחד קודם, תחת המשטר הנאצי, אי אפשר היה להציע מתנה כזו. במחנה כל אחד דאג לעצמו בלבד. כל אדם שמר על האוכל שלו, ואף גנב את האוכל של שכנו אם הייתה לו ההזדמנות. אבל בהעדר שומרים הכל השתנה: הייתה זו הפעם הראשונה שהאסירים יכולים היו להיות אדיבים ולהכיר טובה. הנתינה לאָר שחררה אותם.

השיתוף באוכל הוא המעשה שהופך את העבד לבן חורין. אדם שחושש מהמחר אינו מסוגל להציע את לחמו לאחר. אבל מי שמוכן לחלוק את לחמו עם אחרים – בייחוד עם אדם זר – מוכיח שהוא מסוגל לידידות ולאמונה, שני מרכיבים שיוצרים תקווה. לכן הסדר נפתח בקריאה שכל מי שרעב – יבוא ויאכל. לחם שאוכלים ביחד כבר לא יכול להיקרא לחם עוני. נתינה לנזקק או לידיד מביאה חירות לעולם, וחירות זו מאפשרת גם לקב"ה לחדור לחיינו.

שיתוף, נתינה וחירות

קטע ד

“השתא עבדי – לשנה הבאה בני חורין”: ישנן שתי מילים בעברית שמשמעותן העדר שיעבוד: חופש וחירות. חופש מתייחס ליכולת לא לעשות, ואילו חירות מעניקה את האפשרות לפעול. חופש הוא רק השלב הראשון של שחרור העבד מעבודתו: העבד חופשי מהצורך להיות משועבד לאחר. אבל כדי ליצור חברה עצמאית אי אפשר להסתפק בחופש. עולם שבו כולם חופשיים לעשות כרצונם מתחיל באנרכיה ומסתיים ברודנות. חופש הוא השלב הראשון, ולא היעד הסופי. חירות היא חופש של הכלל, המשתקף בחברה שבה החופש של הפרט מכבד ונותן מקום לחופש של האחר. חברה שיש לה חירות היא חברה מוסרית. היא מושתתת על ריסון עצמי ותשומת לב לצרכי האחר. התורה מבקשת ליצור חברה המושתתת על צדק וחמלה. שני ערכים אלה מבוססים על ההכרה במלכות ה'. לפיכך אנו מתפללים “לשנה הבאה בני חורין”: אנו שואפים לא רק לחופש, אלא לחירות.

לכבוד

מסכת

ערב סוס

חם שמח לכולכם,

ידידי היקרים, מצאתי את עצמי הסנה תחת לחץ עצום, ואני חושש שלא אוכל לבקר בכל בית יהודי הקוּסָס את לי' הסדר. בכל שנה יש עומס, אבל השנה הוא גדול במיוחד. אני פשוט לא חושב שאוכל. מה אפשר לעשות? אין לי ברירה שלא לוותר על כמה מביקורי הבית הקבועים שלי בשנה זו. אמרות כל זאת, החלטתי שהמסכה שתצוין לשכנע אותי לבקר אותה, דרך דיון סביב שולחן הסדר – תעלה לראש רשימת הביקורים שלי. אני מבקש שתשכנעו אותי מדוע כדאי לי לבקר אצלכם.

איתורי הצלחה ובסח כפר ושחק,

אליהו הנביא

לכבוד

_____ מסכת

השעות המאוקרות של איז בסח

שלום, ידידי היקרים,

החלטתי הייתה לא פשוטה בכלל. אני מוכרח לבין שהתרחשתי מאוד מן הטיעונים המסבנעים שלכם. בחתכם צינתם כמה סיבות טובות לביקור בסדר המתקיים בביתכם; עם זאת, מסכחות אחרות עם נתנו הסברים מסבנעים לא סחכות. מה עושים?

ובכן, אני החלטתי בכל זאת לבקר אצלכם, אמרות שאיאלץ לדחות את הביקור לפעם מאוקרת מהרצאי. ייתכן שכבר תהיו בחיטה בפעם שאייע לביתכם; אני מקווה שלא תיכעצעו חכב. נקווה להיכסס בסנה הבאה בירושלים הבנויה.

בברכה,

אליהו הנביא

נ.ב. אני מבקש שתחזכו רק מיץ ענבים לתוק הבוס שלי.

מקרה 1: פיקוח נפש במחנה הריכוז

הצלת חיים נחשבת ערך עליון ביהדות. החיוב של פיקוח נפש מתייחס הן לאיום מידי והן למקרה שעלול להפוך לסכנת חיים. המושג פיקוח נפש נלמד מהפסוק בויקרא יט, טז: "לא תעמוד על דם רעך". ההלכה מחייבת לעשות כל מה שאפשר כדי להציל את חיי האחר. הלכות שבת נדחות מפני פיקוח נפש, ומותר לחלל שבת כדי להציל אדם המצוי בסכנת חיים או שיש חשש סכנה לחייו. ההיתר לחילול שבת רלוונטי גם לאישה שכורעת ללדת או להבדיל להפיל, וכן ליולדת בתוך שלושה ימים מהלידה. לאדם חולה מותר לאכול אוכל שאינו כשר אם המאכל הכרחי להבראתו, ואסור לחולה המצוי בסכנת חיים לצום ביום הכיפורים.

אסירים רבים במחנות הריכוז הנאצים במלחמת העולם השנייה היו על סף מוות כתוצאה מרעב כבד ששרר במחנה. הימנעות מאכילה במשך שמונה ימים הייתה ללא ספק סכנת חיים מוחשית, אבל מצד שני אכילת חמץ בפסח היא איסור חמור על פי חוקי התורה. חומרת האיסור דומה לאכילה ביום הכיפורים. האסירים היו נתונים בדילמה קשה.

רב במחנה ברגן-בלזן חיבר תפילה עבור אלו שהוכרחו לעבור על איסור חמץ בפסח. התפילה נוסחה על בסיס נוסח "הנני מוכן ומזומן" שאומרים לפני עשיית מצווה - אך נועדה לאלה שנאלצו לאכול חמץ בפסח כדי לקיים את מצוות פיקוח נפש, כמאמר חז"ל, "וחי בהם - ולא שימות בהם".

מקרה 2: היהודי האחרון שלא אכל חמץ

הרב שמשון שטוקהאמר, מרבני וארשא הנודעים, נלקח בתש"ג למחנה-מוות במחוז לובלין, לאחר שכל בני משפחתו נהרגו. משם הועבר למחנה בדרום גרמניה, ושהה שם כשנים-עשר חודש.

אחד הניצולים, שהיה עמו עד יומו האחרון, מספר: "הרב שטוקהאמר היה לכולנו מקור של התחזקות, אמונה ובטחון. הוא הבליג על כאבו הגדול על אבדן בני משפחתו, וכבש את צערו, כדי לחזק ידים רפות בקרבנו, ולטעת בטחון בלב נדכאים ותקווה עזה, שנצליח בסופו של דבר להתגבר על העינויים והמכאובים, שדחפנו לתהם של יאוש. הוא עבד קשה בעבודת-פרך, ככולנו, ובכל זאת לא השמיע אף אנחה קלה. להיפך, היה מחזק אותנו באמונה איתנה.

הוא שמר על המצוות במסירות-נפש מרובה. בחג הפסח תש"ה, חג הפסח האחרון שבחיינו, נזהר מטעימת חמץ. ידעתי, שזהירות זו, שמשמעותה צום במשך שמונה ימים, תביא לאפיסת כוחותיו וסיכון חייו. ניסיתי להשפיע עליו שיטעם משהו, משום פיקוח נפש, ואמרתי לו: "הרי אין זה מהדברים שהם בגדר ייהרג ואל יעבור!" על זה השיב: "יודע אני את הדין. אבל יש לי עוד טעם חשוב. ישנם כאן במחנה 2500 יהודים. מן הדין שלפחות יהודי אחד יימנע מאכילת חמץ. אולי ידוע לכם יהודי אחר, שאינו שם אוכל חמץ בפיו, כי אז ייתכן ואמלך בדעתי. אבל מסופקני אם נמצא כזה. ולכן מוטל עלי החוב, שאהיה היהודי היחיד בין אלפיים וחמש מאות יהודים, השומר על איסור חמץ בפסח, והריני ממלא חובה זו באהבה ובשמחה".

ואמנם לא בא אוכל לפיו משך כל שמונת ימי חג הפסח, פרט למעט מים שהיה שותה. לפלא גדול היה, כיצד עמד בזה, ואין זאת כי אם בכוח רצונו העז התגבר על חולשתו והמשיך בעבודת הכפייה יחד עם כולם.

בימים האחרונים של המלחמה הוציאו הגרמנים את היהודים מן המחנה והובילום בכיוון למערב. הרכבת שנסענו בה הופצצה ורסיסי פצצה אחת פגעו קשה ברב שטוקהאמר. ב"ג באייר תש"ה, שלושה ימים לפני השחרור, נפח נשמתו הטהורה.

מומר גרמני בשם פפרקורן פרסם חוברת הסתה נגד היהודים וחגיהם, ובין היתר נגד חג הפסח. החוברת פורסמה בגרמניה בשנת 1509. בתגובה, נזיר פרנציסקאני בשם תומס מורנר, שדחה את הגותו של פפרקורן, הדפיס הגדה מתורגמת ללטינית בשנת 1512. מטרתו הייתה להוכיח שאין דבר בהגדה נגד הנוצרים. המהדורה הלטינית הייתה ההגדה המתורגמת הראשונה שהובאה לדפוס.

מן ההגדה המצוירת המודפסת העתיקה ביותר שרדו שמונה עמודים בלבד, ומכיוון שהכריכה אבדה אין דרך לדעת מתי ההגדה הובאה לדפוס. על פי השערות ההגדה הובאה לדפוס לפני גירוש ספרד בשנת 1492, או לפני גירוש פורטוגל בשנת 1496.

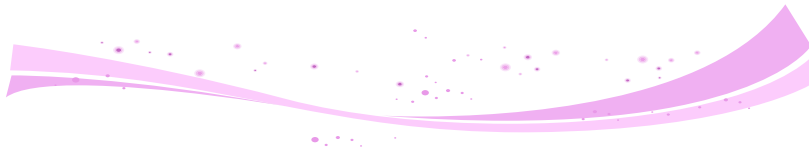

”כה אבך ביגוני, גם יום, גם ליל –

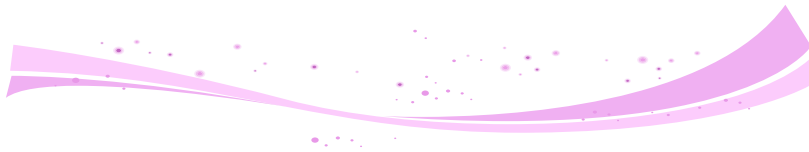
על מה ריבוני? ולמה אל?”

שתי שורות אלה לקוחות משיר שנכתב על ידי יצחק קצנלסון (1886–1944). השיר נכתב כקנינה על אבדן משפחתו והעם היהודי בכלל בשואה. השיר נכלל בהגדה מיוחדת שנערכה על ידי חברי קיבוץ בית השיטה בשנת 1947. יצחק קצנלסון מת באושוויץ עם בנו, שהיה גם השריד האחרון למשפחתו.

הרב שמעון בן יהודה חלבו, רבה של צפת, כתב פירוש על ההגדה שנקרא "חבל בן יהודה". הפירוש נערך על ידי הרב יהודה בריאלי, והובא לדפוס בשנת 1695 באיטליה, בימיו של פרננדו קרלו גונזגה.

בית הדפוס היוקרתי בוילנא היה שייך ל"אלמנה והאחים ראם". התלמוד הבבלי שהובא לדפוס על ידם נחשב לגרסה הסמכותית ביותר בעולם. בשנת 1889-1890 החברה הדפיסה גרסה מיניאטורית של ההגדה. גודלה היה 5X7 ס"מ בלבד. לשם הבאת ההגדה לדפוס נזקק בית הדפוס לאישור הצנזורה של הצאר. הם קיבלו את האישור מן הצנזורה בקיבו.

הרב יעקב מליסא שבפולין כתב פירוש על ההגדה באמצע המאה ה-19. הוא לא ידע כמובן שפירושו יהיה מהראשונים שיובאו לדפוס אחרי השואה ואחרי קום המדינה. ההגדה נערכה על ידי ועד ההצלה בגרמניה בשנת 1948, ונועדה לשימוש על ידי ניצולי שואה.

שיר לאליהו

מחפש אותו פה,
מחפש אותו שם,
מחפש את אליהו בכל מקום בעולם.

חשבתי שראיתי אותו כשמוטי נולד,
הוא ישב על כסא גדול
אבל לא התקרבתי מספיק להיות בטוח
וטלית גדולה כיסתה כמעט את הכל.

שבת אחת הגיעו אורחים נחמדים
בקרבים איש זקן ונכבד
הזמנו אותם לשיר ולשתות,
אבל הוא נעלם מיד.

אבא אומר שאליהו יבוא
לפתור כל קושיה וריב
אז נדע לדקדק בהלכות מצוות
אבל בינתיים עוד לא ראיתיו!

בפסח הזה, הבטחתי לעצמי
שהפעם לא אפספס
גם אם יבוא בשם בדוי או מחופש
לעני או עשיר או עציץ!

אחפש אותו פה,
אחפש אותו שם,
הנביא אליהו, האיש הנעלם!

הסדר נמשך ונמשך, עד שהתחשק לי לצרוח
ופתאום אמא אמרה, מהר, את הדלת לפתוח!

מי זה יכול להיות, חשבתי, מפהק ומוציא אנחה,
אבל אמא ביקשה, אז קמתי מיד ופתחתי אותו לרווחה.

אתם יודעים את מי מצאתי, עומד שם על המפתן?
את ידידי הדוד אלי, עם זקנו הארוך הלבן!

עיניו נצנצו וחיוכו קרן, ואותי הוא בחן ושאל:
האם אתה נהנה מליל הסדר? ומהערב בכלל?

רציתי לספר לו על כל הדברים שחוויתי באותו לילה מושלם,
אך ברגע שפתחתי את הפה לספר לו – אלי פתאום נעלם!

שמעתי את אמא קוראת לי, אומרת: חזור לשולחן הסדר!
כבר הזמנו פנימה את הנביא אליהו שיבדוק שהכל פה בסדר.

הוא יענה על כל שאלה ויפתור כל קושיה,
כיוון שהגיע נדע שיש תשובה לכל בעיה.

אולי יביא לנו בשורות טובות, אחרי שהיין יטעם
על גאולה ותקווה, חירות ושמחה לכל יהודי העולם.

תפזורת מילים לפסח

לתוכן העניינים

ה	ל	ש	ד	ק	מ	ש	י
ל	ש	נ	ז	ד	ק	ר	מ
ד	ט	ט	ר	ט	י	ה	ז
נ	ד	נ	נ	ו	ט	א	ר
נ	ר	נ	ש	ר	א	ה	מ
ר	ו	ר	ע	ט	ת	ע	ג
ט	ט	א	ה	ע	נ	י	י
ל	ל	ה	נ	י	ד	ן	ד

קדש, כרפס, מגיד, רחצה, מרור, כורך, צפון, ברך, נרצה

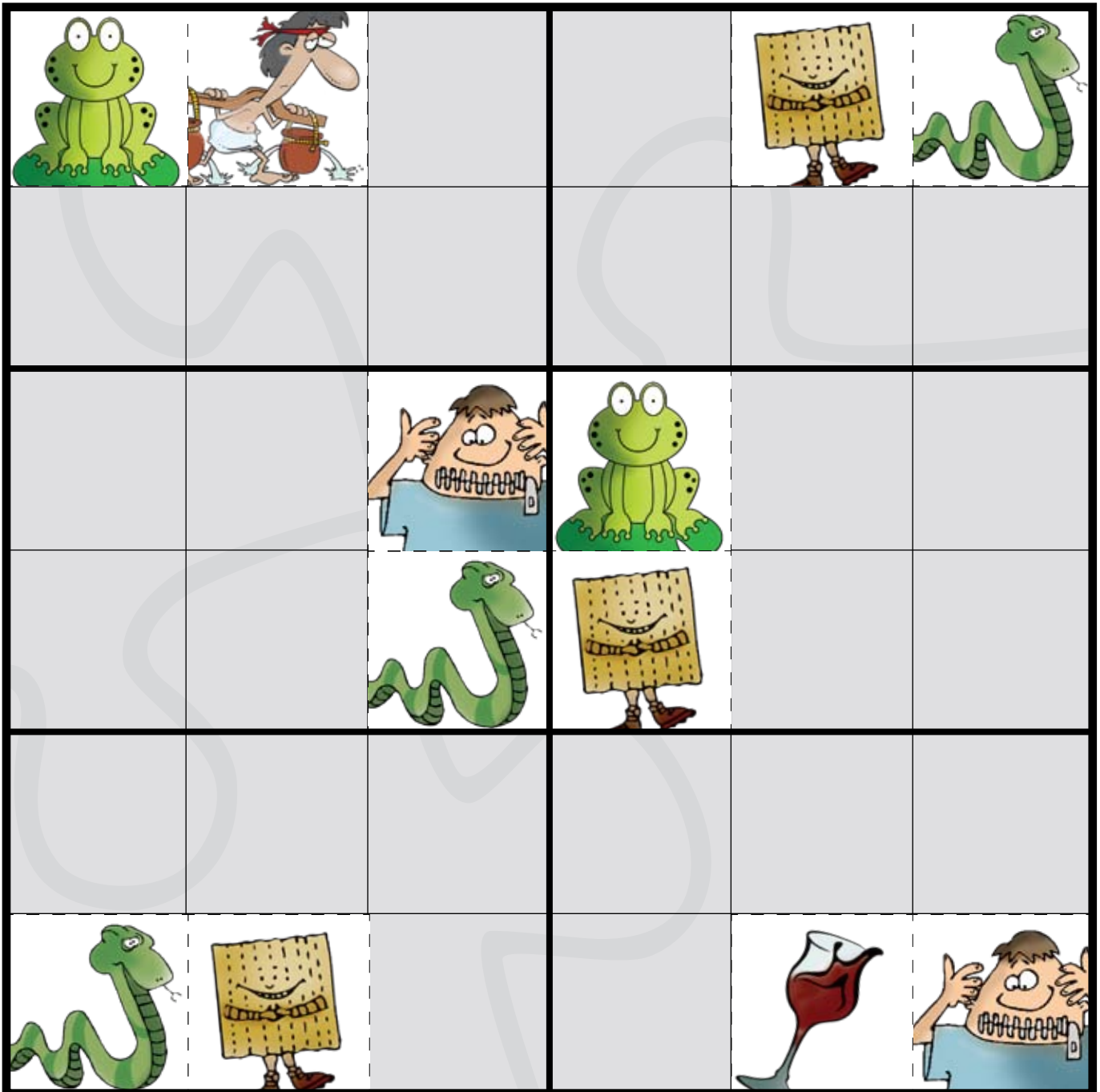
הגדה	דם	גדיא	ביצה	אפיקומן
יין	טבילת הכרפס	חרוסת	חכם	זרוע
ערוב	ספירת העומר	נרות	מרור	לחם עוני
שחין	רחץ	קערת הסדר	צפרדע	פרעה

המילים מסתרות בכוס של אליהו

- המילים:
 ליל סדר
 ברית מילה
 משיח
 הבדלה
 כסא של אליהו
 כוס חמישי

התמונות: עבד, צפרדע, מטה\נחש, מצה, כוס יין, בן שאינו יודע לשאול.

רימון

חיטה

זית

שעורה

גפן

תמר

תאנה

תחרות אשת חיל

כישורים: העריכו כל כישור והעניקו לו ציון מ'1-4. שימו אגוז ליד הציון שבחרתם.

1	2	3	4	א. מעצבת כישרונית שיודעת להכין בדים מפרוות עיזים עבור אוהל המשכן.
1	2	3	4	ב. טווה בחסד עליון צמר כחול, סגול ואדום למשכן.
1	2	3	4	ג. בשלנית נהדרת שיודעת להכין עוגות טעימות מבצק יבש.
1	2	3	4	ד. רקדנית בליווי תוף יד, יודעת לעודד בזמנים קשים ולחגוג בעתות שמחה.

מעשים: העריכו כל מעשה והעניקו לו ציון מ'1-4. שימו אגוז ליד הציון שבחרתם.

1	2	3	4	א. עודדה את בעלה העייף והמדוכא בכך שביקרה אותו בלילה בשדות כדי שיוכלו להמשיך ולהיות משפחה.
1	2	3	4	ב. סירבה למסור את עגילי הזהב שלה לעשיית עגל הזהב, ומסרה את מראת נחושת היקרה שלה לכהנים בשביל עשיית כלי המשכן.
1	2	3	4	ג. הכינה אוכל עבור בעלה המשועבד והרעב, אף על פי שגם היא הייתה משועבדת לאשת האדון.
1	2	3	4	ד. הביאה ילדים לעולם למרות הסכנה שניצבה בפני כל מי שיעבור על גזרת המוות שהטיל המלך על תינוקות זכרים.

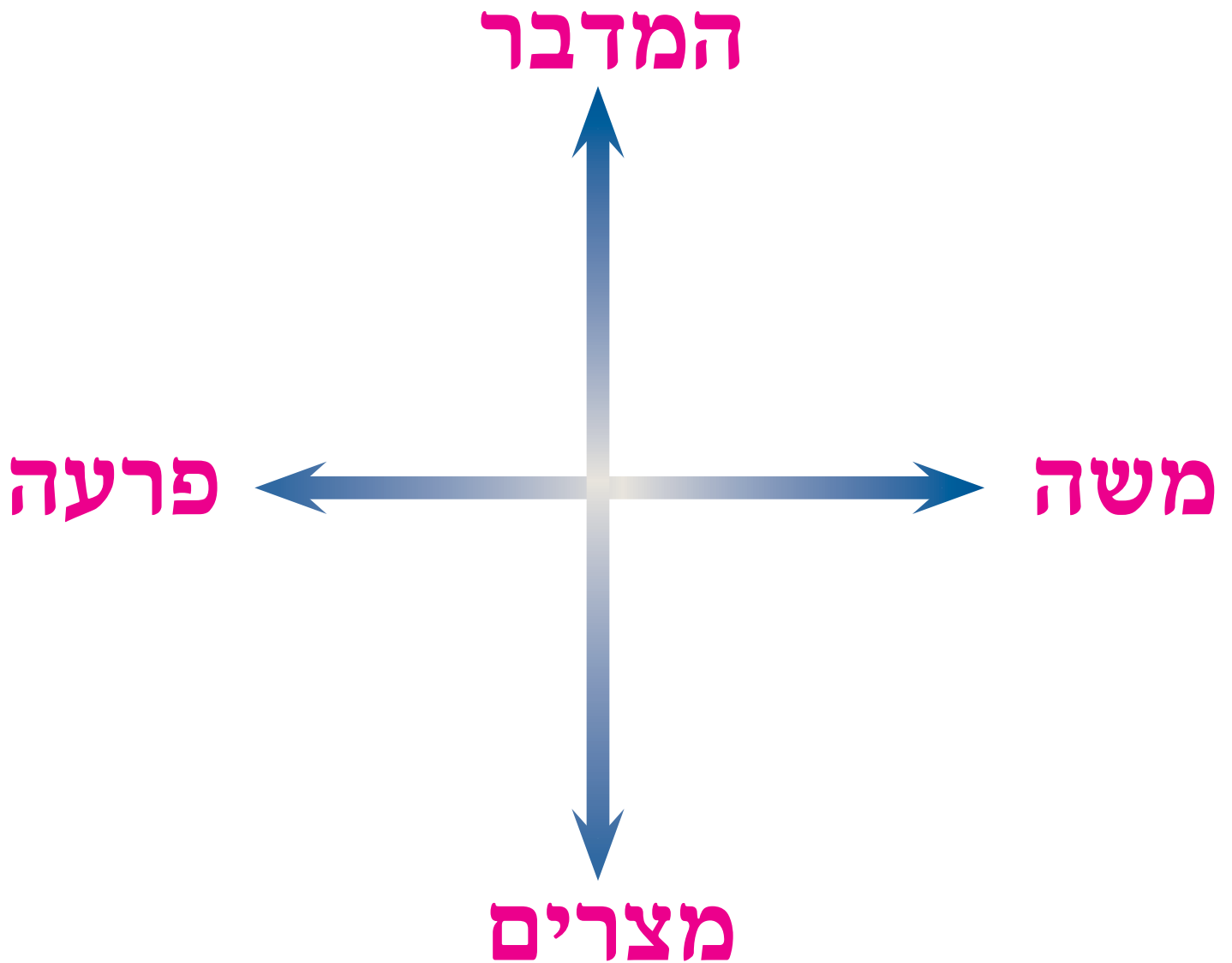
תחרות אשת חיל

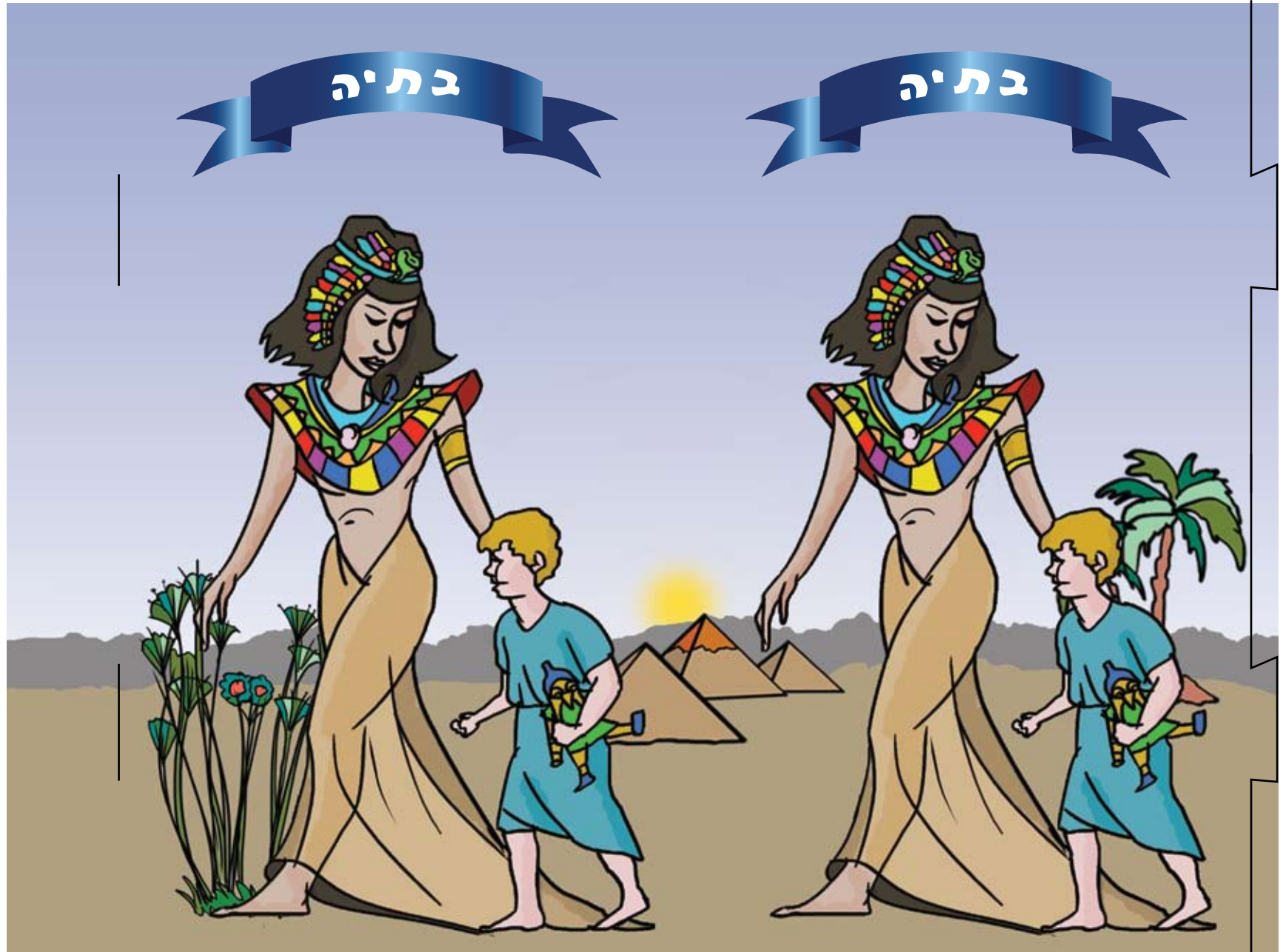
חני	יפה	דינה	רחל	
א, ד	ב, ג	א, ג	ב, ד	כישורים
ג, ד	א, ג	ב, ד	א, ב	מעשים

סכמו את הציון של כל מתמודדת בהכפלת הציון הכולל של הכישורים בציון הכולל של המעשים. מי קיבלה את הציון הגבוה ביותר?

לדוגמה, המשתתפים העניקו ציון 3 לכישור א וציון 4 לכישור ד, ולכן חני תקבל 7 נקודות (3+4) על כישורים. המשתתפים העניקו ציון 4 למעשה ג ו-1 למעשה ד, ולכן חני תקבל 5 נקודות (4+1) על מעשים. הציון הסופי של חני יהיה 35 (7X5).

חשבו את הציון עבור כל אחת מהנשים. האישה עם הציון הגבוה ביותר מנצחת!

לתוכן העניינים

קישוטי שולחן

לתוכן העניינים

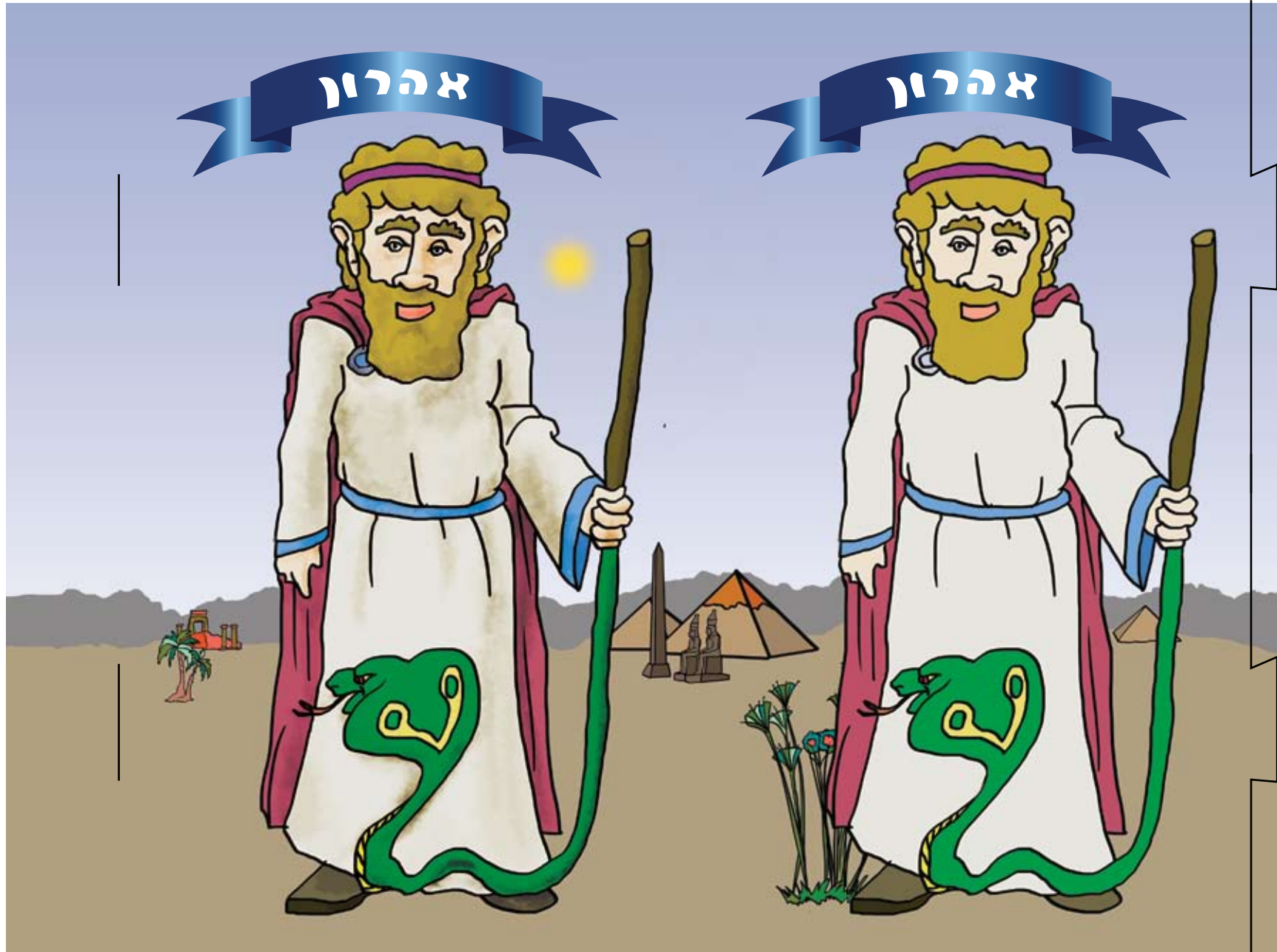
קישוטי שולחן

לתוכן העניינים

קישוטי שולחן

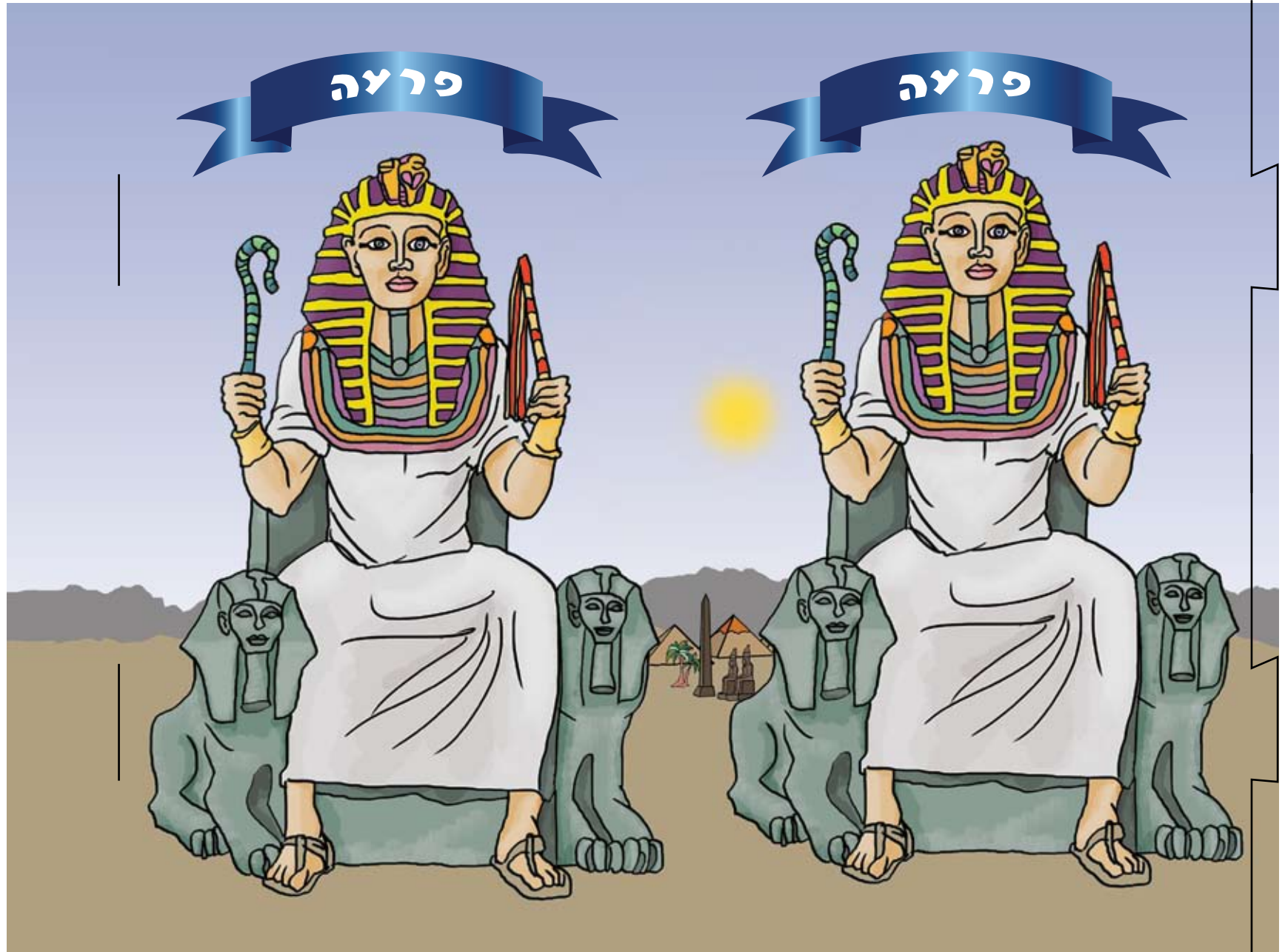

לתוכן העניינים

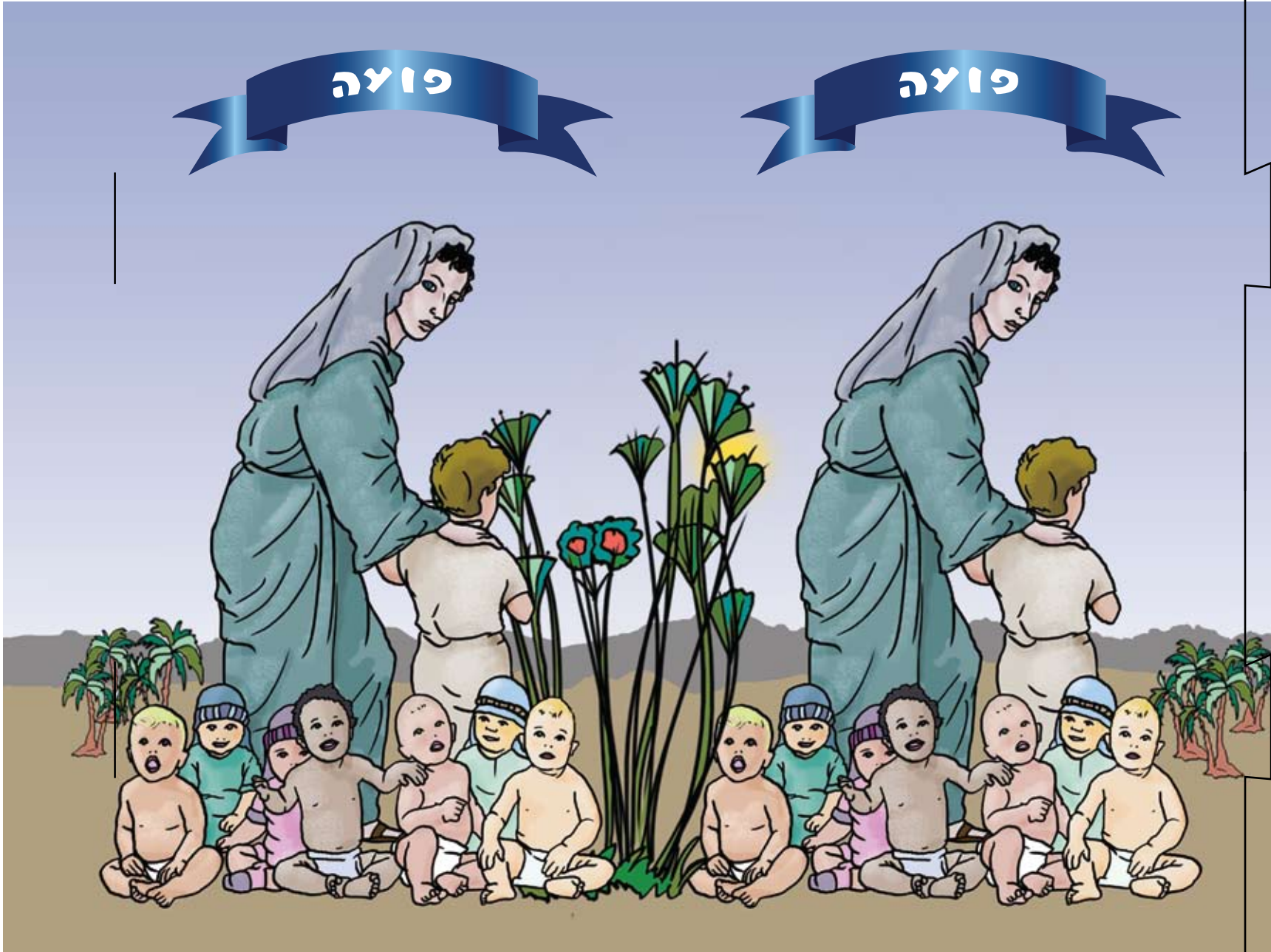
קישוטי שולחן

פועה

פועה

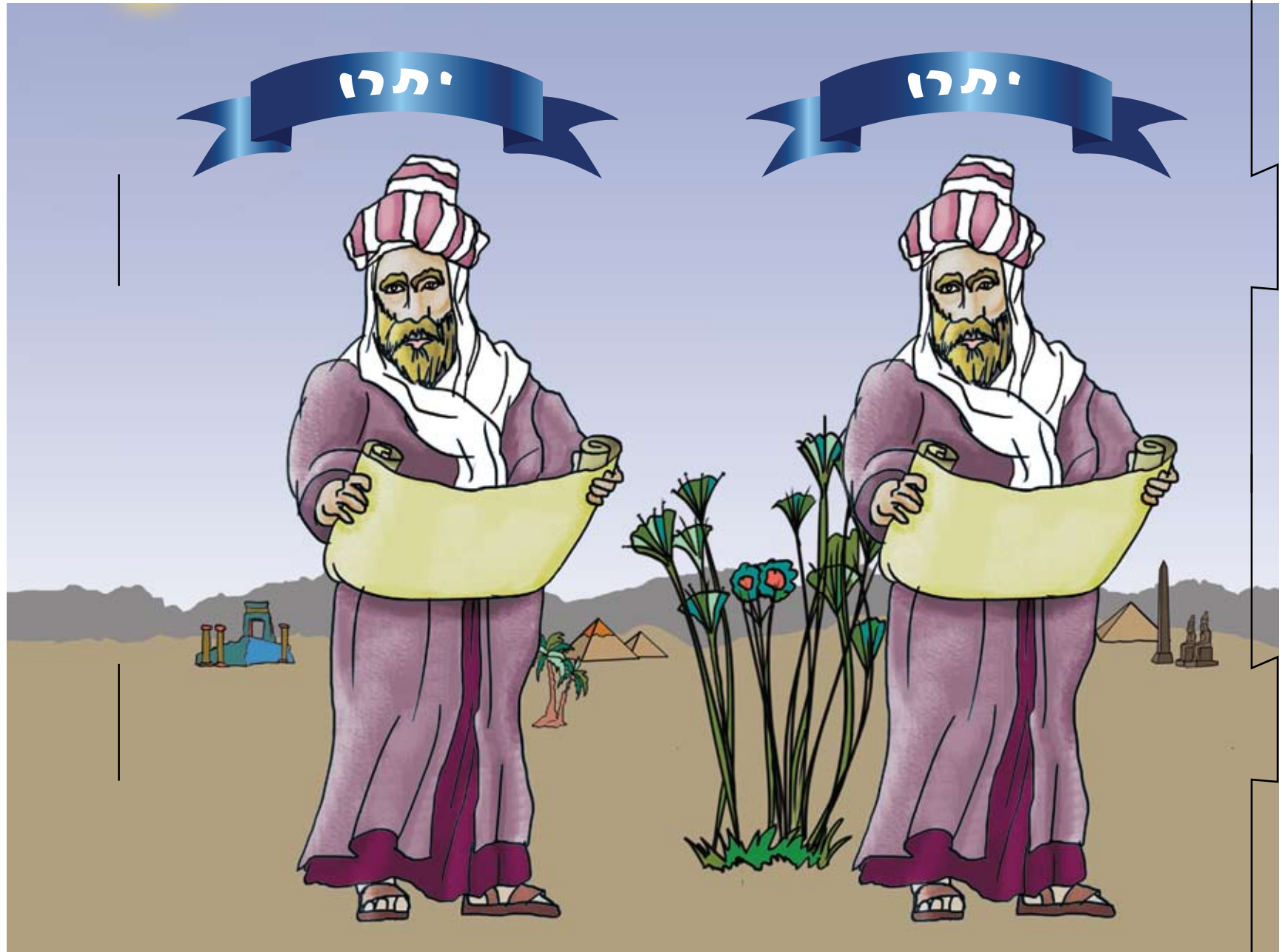

לתוכן העניינים

קישוטי שולחן

מעקב אחר ליל הסדר

בְּהֵשֶׁבַע

מקדשים על היין

בְּהֵשֶׁבַע

מקדשים על היין

לתוכן העניינים

מעקב אחר ליל הסדר

ל
C

פֶּרֶס **פֶּרֶס**

אוכלים ירקות מטובלים
במי מלח או חומץ

אוכלים ירקות מטובלים
במי מלח או חומץ

מעקב אחר ליל הסדר

ל
C

יִתֵּץ

חוצים את המצה האמצעית

יִתֵּץ

חוצים את המצה האמצעית

מַגִּיד

מספרים את ההגדה

מַגִּיד

מספרים את ההגדה

רְחֵצֵה

רוחצים ידיים ומברכים

רְחֵצֵה

רוחצים ידיים ומברכים

מוציא מוציא

מברכים ברכת המוציא

מברכים ברכת המוציא

מעקב אחר ליל הסדר

מָרְוֹר

אוכלים מרור

מָרְוֹר

אוכלים מרור

פּוֹרֵד

כורכים מצה ומרור ביחד ואוכלים

פּוֹרֵד

כורכים מצה ומרור ביחד ואוכלים

מעקב אחר ליל הסדר

לתוכן העניינים

מעקב אחר ליל הסדר

ל
C

כשר

למשה רבנו היה
אח ואחות

חמץ

אסור לאכול חמץ
במשך תשעה ימים

חמץ

ב"מה נשתנה" אומרים
"אין מטבילים שתי
פעמים"

כשר

בקטע "הא לחמא עניא"
מוזכר הביטוי "בארעא
דישראל", שמשמעותו
"בארץ ישראל"

כשר

המכה השמינית
הייתה ארבה

חמץ

אסור לאכול את
האפיקומן אפילו
לאחר סיום
הסעודה

כשר

קוראים את ההלל
במהלך ליל הסדר

כשר

בראשי התיבות
דצ"ך עד"ש
באח"ב, האות ש'
מסמלת שחין

כשר

לא סופרים
ספירת העומר
בלילה הראשון
של פסח

חמץ

הכרפס נאכל עם
שתי חתיכות של
מצה

כשר

חמץ

כשר

חמץ

כשר

חמץ

כשר

חמץ

כשר

חמץ

כשר

חמץ

כשר

חמץ

כשר

חמץ

כשר

חמץ

כשר

חמץ

קריאת מחשבות

ל4
ABC

משה בתיבה

ליל הסדר

מכת בכורות

קריעת ים סוף

האכילנו את המן

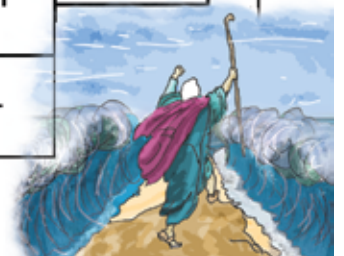
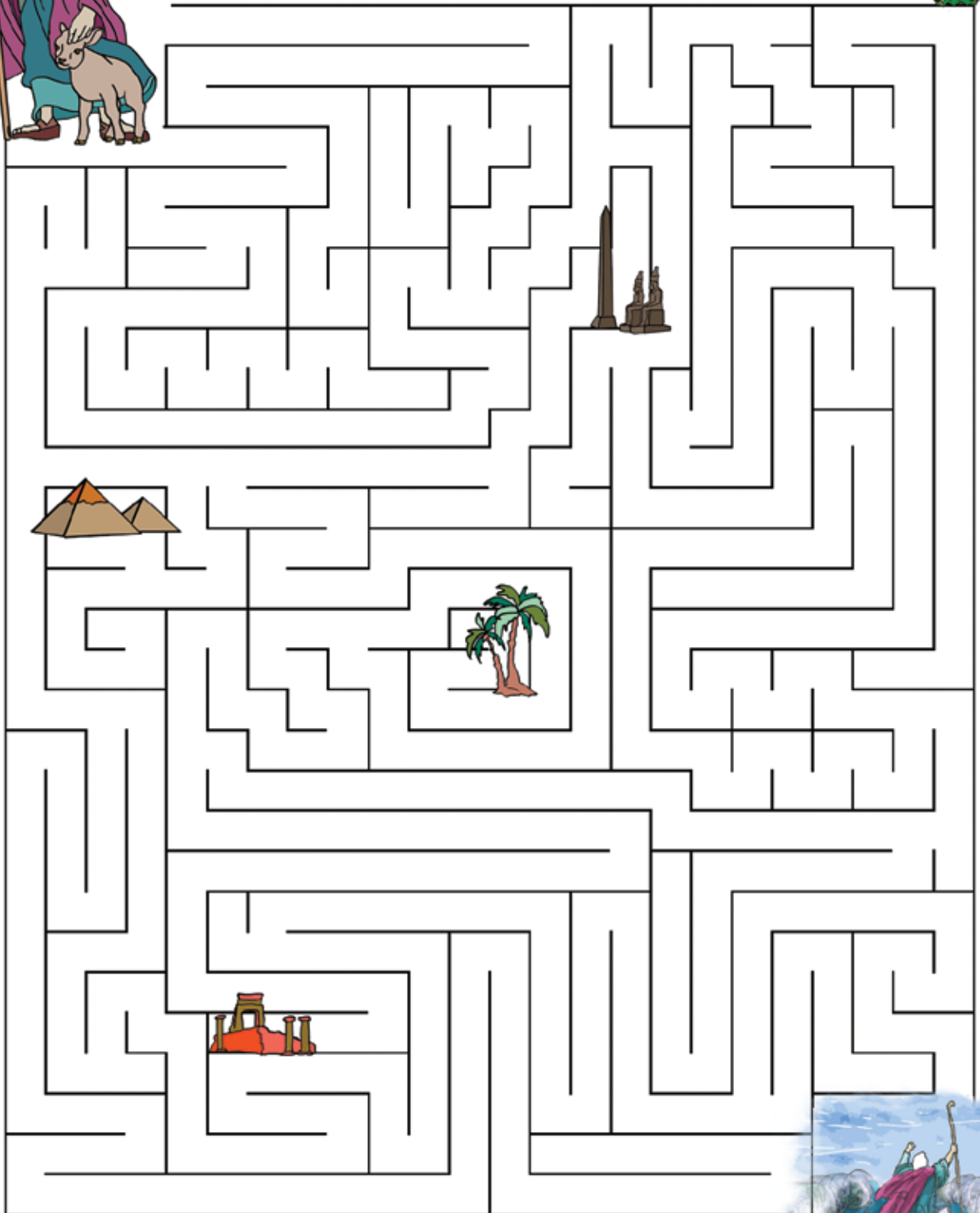
זבח פסח

עבדו בהם בפרך

ורחץ

אפיקומן

שנים-עשר שבטיא

טבילת הכרפס

תשובות

פ	במי מלח.
ר	בורא פרי האדמה.
י	לעורר את התיאבון.
ה	מהצורך בברכה אחרונה.
א	רומזת לעמדה החלשה של בני ישראל המשועבדים במצרים.
ו	סלרי, חסה או פטרוזיליה.
מ	לשש מאות אלף היהודים ששועבדו בערמה, על ידי מילים רכות.
ה	השאלה השלישית ב"מה נשתנה" מתייחסת

לחם עוני

סדר

מצה

פרוסה

מצווה

כבוד

חג

קורבן הפסח

גאולה

חרות

ישראלים

לחם משנה

עם

בינה

אפיקומן

המנהג

עורך ה_____ ייטול את המצה האמצעית מתוך כיסוי המצות, וישבור אותה לשני חלקים שאינם שווים. החלק הקטן יישאר בין המצות השלמות. החלק הגדול, שימש כ_____, יונח במפית או שקית מיוחדת, ויישמר לסיום הסדר. לפעמים הילדים לוקחים את האפיקומן כדי לשמור עליו שלא ילך לאיבוד, וישבר או ייאכל בטעות. ישנם אשכנזים שנוהגים ליצור משא ומתן סביב השבת האפיקומן להורים, תוך התחייבויות כספיות לשומר האפיקומן.

הסבר המנהג

חכמים קבעו (בפסחים קטו) שהמצה צריכה להיות _____, כלומר לא שלמה. לכן שוברים את המצה האמצעית. המצה נקראת _____, משום שמנהג העניים, שאין להם בדרך כלל ככר לחם שלמה אלא רק פרוסות בודדות, לשמור לחם לארוחה הבאה, שלא ברור מאין ומתי תבוא. לכן לקיום ה_____ צריכים מצה שהיא שטוחה, כמו פרוסת לחם. שתי המצות הנוספות צריכות להיות שלמות בשביל _____ החג, בדומה לכל שבת ו_____ שבהם אנו משתמשים בשתי חלות - _____.

החתיכה הגדולה של ה_____ , אותה מחביאים לאפיקומן, מייצגת את _____, ונאכלת בסיום הסעודה. אוכלים את המצה במקום בשר הקרבן, בתקווה שעד הפסח הבא ייבנה בית המקדש ונוכל לאכול את הקרבן עצמו.

שלוש המצות מסמלות את _____ ישראל כולו, על שלושת חלקיו. המצה העליונה מסמלת את הכהנים, האמצעית מסמלת את הלויים והתחתונה מסמלת את ה_____. בעולם הקבלה המצות מייצגות חכמה, _____, ודעת. שבירת המצה האמצעית היא שבירת הבינה, שמשמעותה פריצת דרך חדשה והגעה לתובנות חדשות דרך שבירת השגרה.

מסקנה

המצה מבטאת שני סמלים הפוכים. היא מסמלת לחם עוני בתחילת הסעודה, אבל גם חירות ו_____. ההבדל בין _____ לעבדות אינו טמון באיכות הלחם, אלא במצב הנפשי בו הוא נאכל.

חידון פסח מוצפן

לתוכן העניינים

1. אילו דברים בהגדה קשורים למספר 4? ארבעה בנים, ארבע כוסות, ארבע \blacktriangle \square \blacktriangle \square .

2. מדוע טובלים אוכל בחרוסת? החרוסת מסמלת את הטיט שבו בנו בני ישראל את \blacktriangle \square \blacktriangle \square ו \square \square \square \square . היום אנו טובלים אוכל בחרוסת כסמל לחירות.

3. האם תוכלו לומר את עשרת המכות בסדר הפוך? מכת בכורות, חושך, ארבה, ברד, \blacktriangle \square \blacktriangle \square , דבר, ערוב, כינים, צפרדע, דם.

4. אני אחת מדמויות המפתח בסיפור יציאת מצרים. בגלל עקשנותי איבדתי את הצבא שלי וחצי מארצי. מי אני? \square \square \square \square .

5. עבור מי ממלאים כוס בתקווה שיבוא לבקר לקראת סיום ליל הסדר? \square \square \square \square .

\blacktriangle	\square	\square	\square	\square
	ע	כ	ו	א
ש	פ	ל	ז	ב
ת	ר	ס	י	ה
	ק	נ	ט	ד
	צ	מ	ח	ג

לדוגמה, הסימן לאות ש הוא: \blacktriangle

מכות

מכות

לחל

ברח

אחל

ארבה

מכות

דמויות

דמויות

לאאז

אהרון

לאגא

פרעה

דמויות

מושגים

מושגים

לסל' לל'

ליל הסדר

לז' לזש'

חג הפסח

מושגים

משה רבנו עומד בפרץ

למי היה דומה משה 2, 200, 50, 6? לרועה נאמן שנפלה גדר סמוך 30, 8, 300, 20, 5. עמד וגדרה משלש רוחותיה. נשתייר פרצה ולא היה לו שעה לגדרה ועמד הוא בתוך 5, 80, 200, 90, 5. בא 1, 200, 10, ועמד כנגדו. בא 7, 1, 2, ועמד כנגדו. (רות רבה, פתיחתא ה)

הצופן למציאת המילים הוא הגימטרייה של המספרים:

א=1	ב=2	ג=3	ד=4	ה=5	ו=6
ז=7	ח=8	ט=9	י=10	כ=20	ל=30
מ=40	נ=50	ס=60	ע=70	פ=80	צ=90
ק=100	ר=200	ש=300	ת=400		

דברים שכדאי לזכור מליל הסדר

1. בדיקת חמץ

מהחמץ חובה להיפטר –
אסור שפירור אחד יישאר!

2. הא לחמא עניא

זהו לחם יבש ביותר
הוא בקלות מתפורר
זה הלחם שסבא אכל כשממזרים יצא
לא היה זמן ללחם – אז יצאו עם מצה!

3. ארבע קושיות

מדוע דווקא בליל הסדר
לא עושים שום דבר לפי הסדר?
במקום לאכול – סיפורים ותפילות,
כמה שונה לילה זה מכל הלילות!

4. עבדים היינו

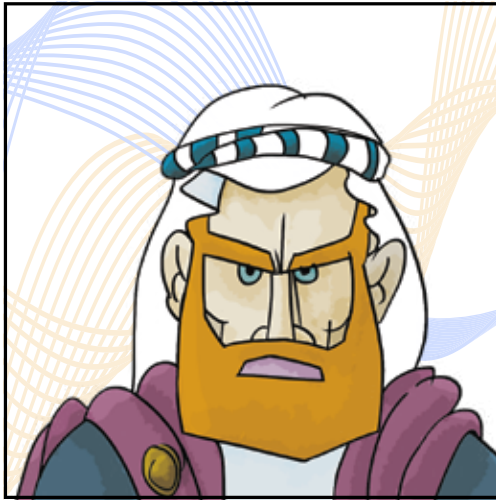
למלך נורא היינו עבדים
עבדנו בפרך לבנות לו ערים
וגם על בניית פירמידות עמלנו
אוי ואבוי, כמה סבלנו!

5. עשר המכות

פרעה הקשה את לבו לרוב
ולא הרשה ליהודים לעזוב
הקב"ה שלח לו עשר מכות
כדי לתת לו הזדמנות את דעתו לשנות.

6. זכר למקדש כהלל

בליל פסח בזמן בית המקדש
הלל לא אכל כריך עם שוקולד או דבש
את בשר הפסח עם מרור במצה היה כורך
וכך את שולחנו היה עורך.

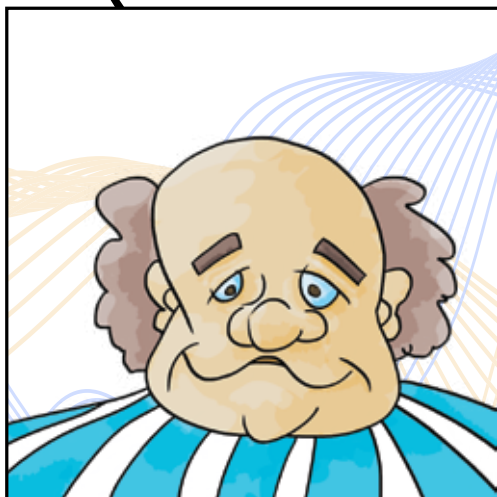
נחשון

אהרון

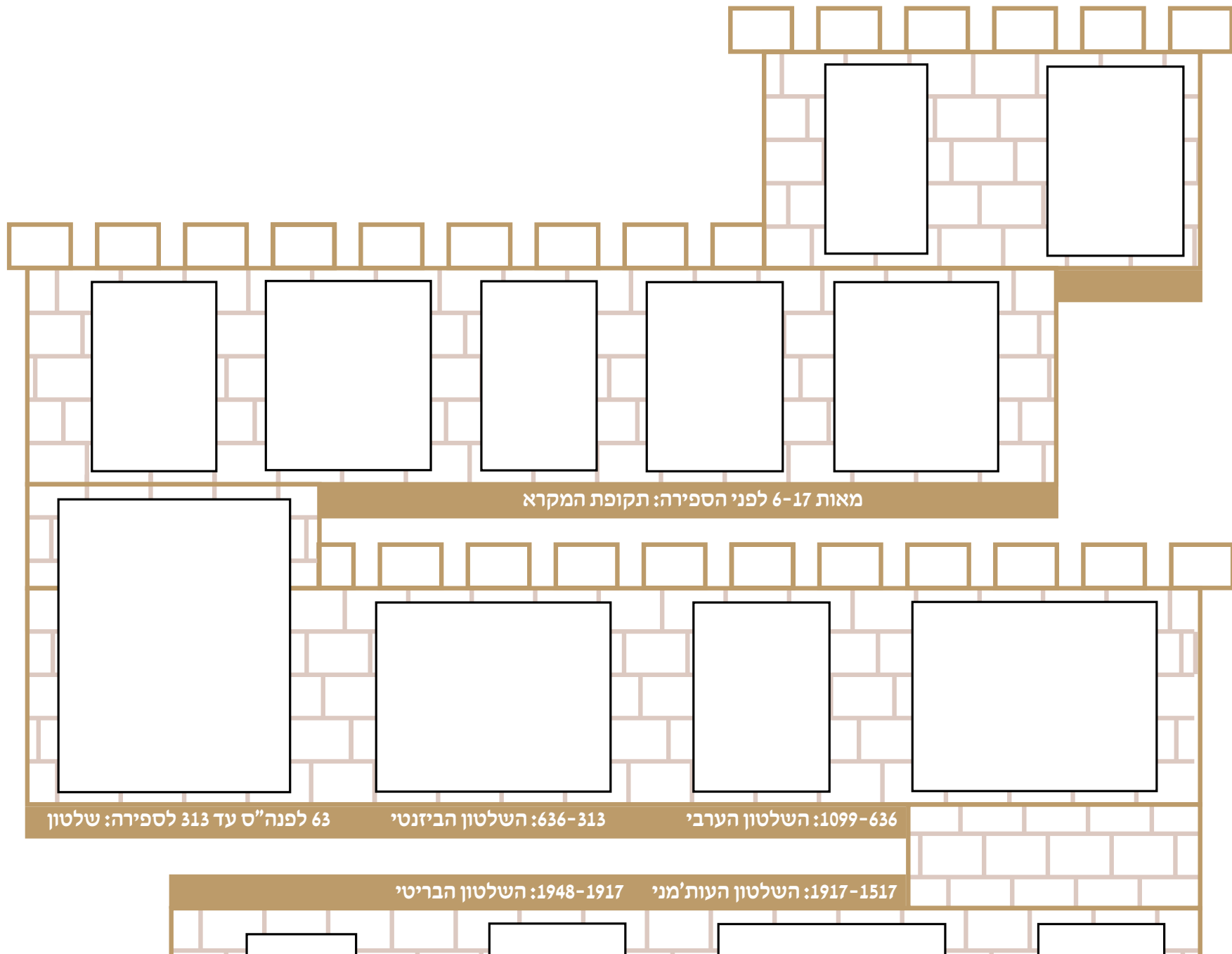
בתיה

קורח

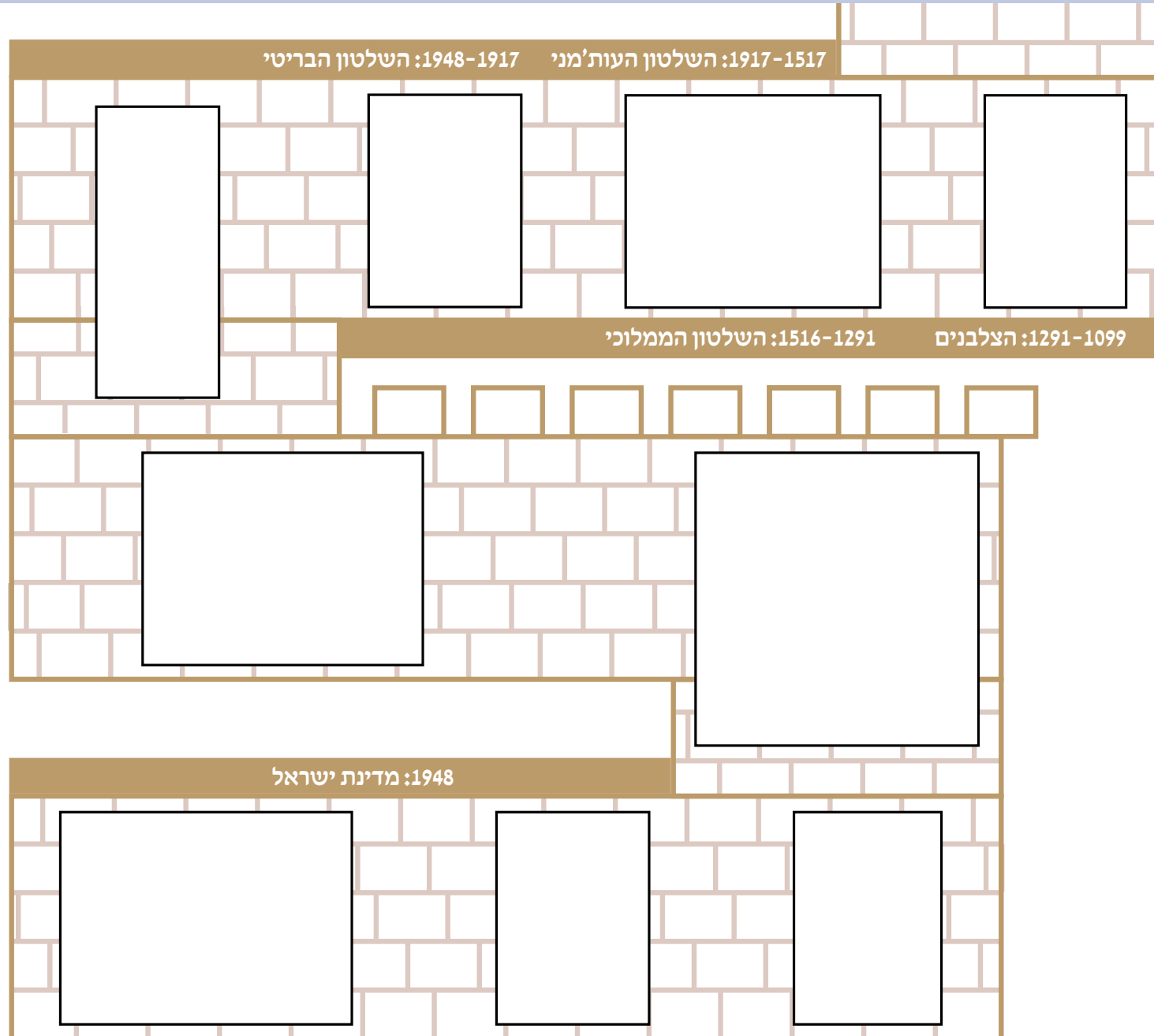

דתן

בנית החומה

יום העצמאות

מרד המכבים

מלחמת יום הכיפורים

סולימאן המפואר

בנית בית שני

מרד בר כוכבא

שואה

מלחמת ששת הימים

גלות בבל

שער יפו

אקסודוס

משה

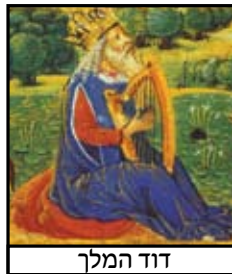
"הקבר הקדוש"

הבית השני של הורדוס
גלות רומא

סמל "לב הארי"

דוד המלך

כיפת הסלע

אברהם

מקדש
שלמה

השאיפה לשלום

סקירה של אירועים תנ"כיים

לתוכן העניינים

עמודים 95-96

מי שְׁעָנָה לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרֶיָה הוּא יַעֲנֵנוּ.

מי שְׁעָנָה לְדָוִד וּשְׁלֹמֹה בְּנוֹ בִירוּשָׁלַיִם הוּא יַעֲנֵנוּ.

מי שְׁעָנָה לְשִׁמוֹאֵל בַּמִּצְפָּה הוּא יַעֲנֵנוּ.

מי שְׁעָנָה לְעִזְרָא בַּגּוֹלָה הוּא יַעֲנֵנוּ.

מי שְׁעָנָה לַיהוֹשֻׁעַ בַּגְּלָגֶל הוּא יַעֲנֵנוּ.

מי שְׁעָנָה לְאַלְיָהוּ בְּהַר הַכְּרֶמֶל הוּא יַעֲנֵנוּ.

מי שְׁעָנָה לְיִצְחָק בְּנוֹ כְּשֶׁנֶּעְקַד עַל גִּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ הוּא יַעֲנֵנוּ.

מי שְׁעָנָה לְאַלְיָשֶׁע בִּירִיחוֹ הוּא יַעֲנֵנוּ.

מי שְׁעָנָה לְיַעֲקֹב בְּבֵית אֵל הוּא יַעֲנֵנוּ.

מי שְׁעָנָה לְמֶרְדֳּכַי וְאַסְתֵּר בְּשׁוֹשַׁן הַבִּיָּרָה הוּא יַעֲנֵנוּ.

סקירה של אירועים תנ"כיים

מי שְׁעָנָה לְפָנָיִם בְּקוֹמוֹ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הוּא יַעֲנֶנּוּ.

מי שְׁעָנָה לְדַנְיָאֵל בְּגוֹב הָאֲרָיוֹת הוּא יַעֲנֶנּוּ.

מי שְׁעָנָה לְיוֹסֵף בְּבֵית הָאֲסוּרִים הוּא יַעֲנֶנּוּ.

מי שְׁעָנָה לְיוֹנָה בְּמַעַי הַדָּגָה הוּא יַעֲנֶנּוּ.

מי שְׁעָנָה לְאַהֲרֹן בְּמַחֲתָה הוּא יַעֲנֶנּוּ.

מי שְׁעָנָה לְחַנְנִיָּה מִיִּשְׂרָאֵל וְעֲזַרְיָה בְּתוֹךְ כְּבֹשֶׁן הָאֵשׁ הוּא יַעֲנֶנּוּ.

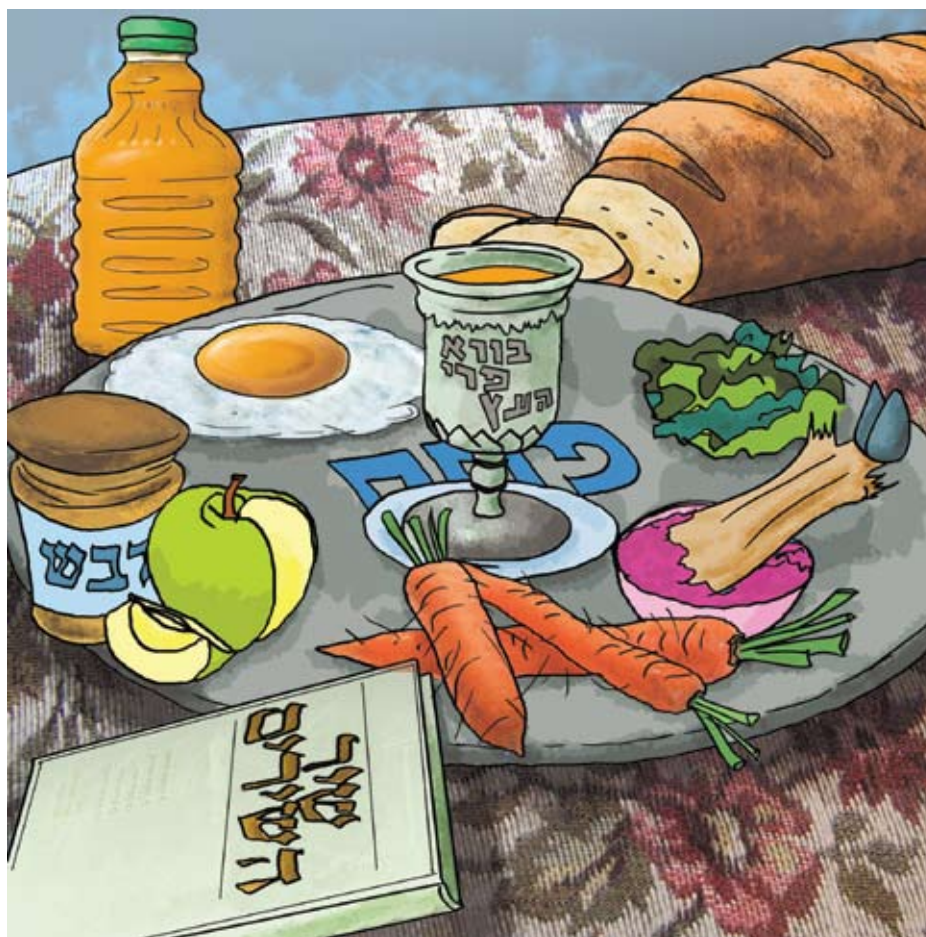
מי שְׁעָנָה לְמֹשֶׁה בְּחוֹרֵב הוּא יַעֲנֶנּוּ.

מי שְׁעָנָה לְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּחִלּוֹ הוּא יַעֲנֶנּוּ.

מי שְׁעָנָה לְאַבּוֹתֵינוּ עַל יַם סוּף הוּא יַעֲנֶנּוּ.

מי שְׁעָנָה לְכָל הַצְּדִיקִים וְהַחֲסִידִים וְהַתְּמִימִים וְהַיִּשְׁרִים הוּא יַעֲנֶנּוּ.

לצאת או לא לצאת?

קבוצה 1

« יש לכם חששות רציניים בנוגע ליציאה ממצרים. דונו בסיבות להישאר ובסיבות לעזוב.

« מה מדאיג אתכם ביציאה למדבר?

« עיינו בפסוקים בדף המקורות וחפשו רעיונות שיתמכו בגישה שלכם.

קבוצה 2

« אתם רוצים לצאת ממצרים מיד!
« אתם יודעים שיש אנשים שרוצים להישאר במצרים ואתם חוששים מפני פילוג משפחות.

« אתם מאמינים שכולם צריכים לצאת כעם אחד.

« דונו בדרכים שבהן אפשר לשכנע את מי שחושש לעזוב.

« עיינו בפסוקים בדף המקורות וחפשו רעיונות שיתמכו בגישה שלכם.

קבוצה 3

« לא החלטתם אם אתם רוצים להישאר או לעזוב. דונו בסיבות להישאר או לצאת. חשבו על רעיונות שיתמכו ביכולת של כל אחד לקבל החלטה.

« עיינו בפסוקים בדף המקורות וחפשו רעיונות שיתמכו בגישה שלכם.

לצאת או לא לצאת?

ק1
B

לצאת

להישאר

לא בטוח

דף מקורות

שמות פרק א, פסוקים יא–יד

יא) וַיִּשְׁימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם וַיָּבֹן
עָרֵי מִסְכָּנוֹת לְפַרְעֹה אֶת פֶּתֶם וְאֶת רַעַמְסִס:

יב) וְכֹאֲשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיִּקְצוּ מִפְּנֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

יג) וַיַּעֲבְדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֹךְ:

יד) וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבְלִבְנֵים
וּבְכָל עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֶת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם
בְּפָרֹךְ:

שמות פרק ב, פסוק כד

וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת
אֲבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב:

לצאת או לא לצאת?

לתוכן העניינים

במדבר פרק י"א, פסוקים א-ו

- (א) וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְנִים רַע בְּאָזְנֵי ה' וַיִּשְׁמַע ה' וַיַּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ ה' וַתֹּאכַל בְּקִצָּה הַמַּחֲנֶה:
(ב) וַיִּצְעַק הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל ה' וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ:
(ג) וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא תִבְעֵרָה כִּי בְעֵרָה בָּם אֵשׁ ה':
(ד) וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבוֹ הִתְאוּוּ תְאוּוֹה וַיָּשׁוּבוּ וַיִּבְכוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֹאכְלֵנוּ בָשָׂר:
(ה) זָכַרְנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִים וְאֶת הַחֲצִיר וְאֶת הַבְּצָלִים וְאֶת הַשּׁוּמִים:
(ו) וְעַתָּה נִפְשָׁנוּ יִבֶּשֶׁה אֵין כֹּל בְּלִתֵּי אֵל הַמָּן עֵינֵינוּ:

לצאת או לא לצאת?

במדבר פרק יד, פסוקים א-ה

א) וַתִּשָׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעַם בְּלִילָה
הַהוּא:

ב) וַיִּלְנוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם
כָּל הָעֵדָה לוֹ מִתְּנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוֹ מִתְּנוּ:
ג) וְלָמָּה ה' מֵבִיא אֶתָּנוּ אֶל הָאֶרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בַּחֶרֶב נָשִׂינוּ
וְטִפְּנוּ יִהְיוּ לְבַז הָלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיִמָּה:

ד) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו נְתַנָּה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרָיִמָּה:

ה) וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן עַל פְּנֵיהֶם לְפָנֵי כָּל קְהַל עֵדֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:

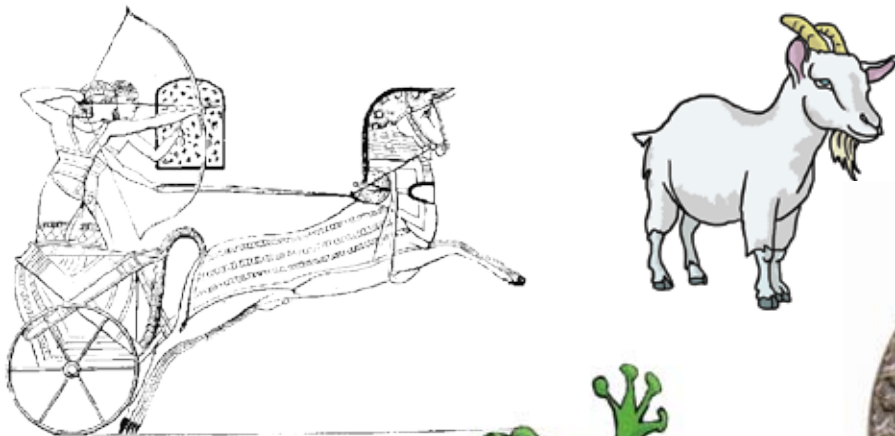
לצאת או לא לצאת?

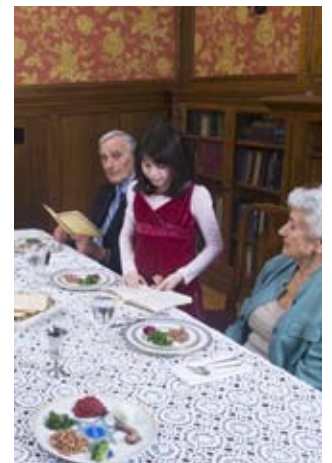
לתוכן העניינים

במדבר פרק כ, פסוקים א-ו

- (א) וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מְדַבְּרִים צֵן בַּחֲדָשׁ הַרְאִשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקֹדֶשׁ וַתִּמָּת שָׁם מֵרִים וַתִּקְבֹּר שָׁם:
- (ב) וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהֵלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן:
- (ג) וַיָּרֶב הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לְאֹמֶר וְלוֹ גִּוְעָנוּ בְּגֹועַ אַחִינוּ לְפָנָיִךְ ה':
- (ד) וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת קְהֵל ה' אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ:
- (ה) וְלָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֶתָנוּ אֶל הַמָּקוֹם הַרְעֵה הַזֶּה לֹא מְקוֹם זֶרַע וַתֵּאָנֶה וְגִפְנֵי וְרִמּוֹן וַיִּמַּיִם אֵין לְשִׁתּוֹת:
- (ו) וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקְּהָל אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיִּרְא כְבוֹד ה' אֲלֵיהֶם:

אבגדה
וזחטיכ
למינסע
פיצקיש
תרסוריץ

אילו סיפק צרכנו במדבר ארבעים שנה

לתוכן העניינים

ההליכה במדבר

כל הלילה הלכנו, עוד ועוד. המסע נראה בלתי נגמר. כואבות לי הרגלים, והשרירים צועקים ומבקשים מנוחה. מן הסתם כולם רעבים; אני מת מרעב. הגרון שלי יבש. אני חייב לשתות. עוד מעט יאיר השחר. אולי אז אוכל לנוח? אני מרגיש שהאוויר מתחמם. איך הילדים מסתדרים? הם בטח מותשים לחלוטין. הם עוד מעט יבכו שהם רוצים אוכל ומים. יש לנו בצק, אבל הוא מן הסתם כבר קשה ויבש. השמש תייבש את הבצק אפילו יותר. כמה שקשה, הדבר החשוב הוא להמשיך הלאה ולהתרחק ממצרים. ניאלץ להסתפק במצה, אפילו אם אני יכול לטעום את חול המדבר כשאני אוכל. המצה, לחם החירות שלנו, רק אתמול הייתה לחם עוני. כמה שהדבר קשה, אנחנו וילדינו נגיע לארץ המובטחת ונחיה כבני חורין. המחנה מתחיל לזוז, אסור לי לאבד את המקום. אני חייב לשמור על קשר עין עם עמוד האש, ובמהלך היום עם עמוד הענן. כך אני יודע שאנחנו לא לבד, ושהקב"ה שומר עלינו.

ההערה של מדרש רבה

המדרש במדבר רבה א, ב מתאר את דאגת הקב"ה לעם ישראל באופן סמלי. כאשר בני ישראל נדדו במדבר, הם היו מוקפים בענני כבוד שהגנו עליהם מסכנות המדבר. המדרש מתאר את ענני הכבוד, שהיו הולכים לפני העם ומיישרים להם את הדרך. ההרים והעמקים היו מתיישרים לפני העם, כפי שמתואר בישעיהו מ, ד: "כָּל הַיָּבֵשׁ וְכָל הַיָּם יִשְׁפְּלוּ וְהָיָה הָעֵקֶב לְמִישׁוֹר וְהָרְכָסִים לְבָקָעָה". העננים גם הרגו את הנחשים ואת העקרבים, וניקו את הדרך למעבר של בני ישראל. המדרש מתאר מצב ניסי מתמשך לאורך ארבעים שנות הנדודים במדבר. לעם של מיליוני אנשים נמצאו אוכל ומים במדבר בכל יום ויום במשך ארבעים שנה. נכון שיש עמים ושבטים שמצליחים להתקיים בתנאים הקשים של המדבר, אבל האופן שבו בני ישראל התקיימו לאורך תקופת המדבר הדהימה אפילו את הדור שזכה במתנה זו. אילו הקב"ה סייע לעם להתקיים באופן טבעי, ולהתנהל כמו עמי המדבר האחרים, על ידי מסעות ציד ומסעות לאזורי ספר או על ידי מסחר עם עמים אחרים, לא היה ברור לחלוטין שהקיום הוא בזכות ההשגחה האלוקית בלבד. בלעם, האויב המושבע של ישראל, שביקש לקלל את עם ישראל בציבור, הוכרח לברך את ישראל לאור המראה החריג של עם המסודר על פי שבטיו ונפרד מכל העמים. העם היהודי חב את קיומו לדאגה ולהשגחה הישירה של הקב"ה. כִּי מֵרֵאשׁ צָרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגְבָּעוֹת אֲשׁוּרָנוּ; הֵן עִם לְבַדָּד יִשְׁכְּנוּ וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשְׁבוּ: (במדבר כג, ט)

קטע 1

המשטר הסובייטי החשיב כל דבר הקשור למפעל הציוני כמרד במדינה. מי שניסה להשיג ספר יהודי, כמו תנ"ך בעברית, או חוברת מחתרתית של חדשות מישראל – הוכרז כאויב המדינה. מי שניסה להגיע לארץ הסתכן במאסר במחנה עבודה ובהגליה לסיביר. קבוצות קטנות של ציונים נפגשו בבתים של החברים כדי לשיר שירי ארץ ישראל. השירה המשותפת הייתה חלק מהמאבק על הנשמה של היהודי הרוסי. היהודים ששרו לא חוו רק את המאבק – הם טעמו בשירתם את טעם הגאולה הקרבה.

במשך למעלה מארבעים שנה ניסו הסובייטים לרסק את רוח היהדות, אבל היהודים המשיכו להתעקש ולשיר "עם ישראל חי". במשך חמישים שנה, התעמולה הסובייטית טרחה להסביר ליהודים שהם כבר לא אומה, אבל בלבבם ידעו היהודים שהם חיילים שלוחמים את מלחמת עם ישראל.

קטע 2

הרב קוק כתב בהקדמה להגדה של פסח:

ההבדל שבין העבד לבין החורין אינו רק הבדל מעמדי, מה שבמקרה זה הוא משועבד לאחר וזה הוא בלתי משועבד.

אנו יכולים למצוא עבד משכיל שרוחו הוא מלא חירות, ולהיפך בן חורין שרוחו הוא רוח של עבד.

החירות הצביונית היא אותה רוח הנשאה שהאדם, וכן העם בכלל, מתרומם על ידה להיות נאמן להעצמיות הפנימית שלו, להתכונה הנפשית של צלם אלקים אשר בקרבו, ובתכונה כזאת אפשר לו להרגיש את חייו בתור חיים מגמתיים, שהם שוים את ערכם. מה שאין כן בבעל הרוח של העבדות, שלעולם אין תוכן חייו והרגשתו מאירים בתכונתו הנפשית העצמית, כי אם במה שהוא טוב ויפה אצל האחר השולט עליו איזו שליטה שהיא, בין שהיא רשמית בין שהיא מוסרית – במה שהאחר מוצא שהוא יפה וטוב